

ಮೊದಲ್ಪಾಡಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ - ನುಡಿ ೧೫

ರಂಗಭೂಮಿ

ಯಸ್. ವೆಂಕಟರಾಜ.

ಕಿರಿಯರ ಪ್ರಪಂಚ, ಉಡುಪಿ.

0 10 0

—ಅತ್ತಿಗೆಗೆ

ಅರ್ಪಿತ—

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

'ರಂಗಭೂಮಿ'ಯು ಕಿರಿಯರ ಪ್ರಪಂಚದ ಹದಿನೈದನೆಯ ಕಾಣಿಕೆ. ಕಾಲವೆಷ್ಟು ಕಷ್ಟತಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಪಂಚವು ಸಾಗಲೇ ಬೇಕು, ಅದು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವದನ್ನು ಕ್ರಮತಪ್ಪದೆ ಹಾಕಲೇ ಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆವು; ಮುದ್ರಣಖರ್ಚು ವಿಪರೀತ ವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಇಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲೂ ಈ ಸಾಹಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡೆವು. ಈ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪಾಲಿಗೆ

ಇದು ವಿನೋದಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ನಾಟಕ; ಅಥವಾ ನಡೆದ—ನಡೆಯುವ—ವಿದ್ಯಮಾನದ ಒಂದು ಪಡಿಯಚ್ಚು ಎಂದರೂ ಸರಿಯೆ. ಒಂದು ನಾಟಕವಾಗಲು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾಟಕಕಾರರು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯನ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಯಸ್. ವೆಂಕಟರಾಜರನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಉಡುಪಿ
30–8-41

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,
ಕಿರಿಯರ ಪ್ರಪಂಚ, ಉಡುಪಿ

23-7-1935
25-7-1935

ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ

ಮುದ್ರಕರು:
ನವಯುಗ ಪ್ರೆಸ್, ಉಡುಪಿ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಕವಿಕರ್ಮವಾದ ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರನ ಸ್ಥಾನವು ಗಣನೀಯವಾದುದು ಆದುದರಿಂದಲೆ 'ನಾಟಕಾಂತಂ ಕವಿತ್ವಂ'— ಎಂಬ ಮಾತು ಪ್ರತೀತವಾಗಿ ಆ ಯಶಃಕಾಮನೆಯೆ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿ ಮಹಾಕವಿಗಳನ್ನು ನಾಟಕ ರಚನೆಗಾಗಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರುವುದು. ಕತೆಗಾರನಿಗೆ ವಸ್ತುರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ. ತನ್ನ ಕಥಾನಾಯಕನ ಸುಖ ದುಃಖದ ಸನ್ನಿವೇಶದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ವೈಯ್ಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಿ ಅದನ್ನು ವಿರಲವಾಗಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲ. ಕತೆಯ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವದರೊಂದಿಗೆ, ಅತ್ಮಾನುಭೂತಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬೆರಸಿ ಅದನ್ನು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ. ಕಥಾನಾಯಕನ ಕಣ್ಣೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಇವನದೂ ಎರಡು ಹನಿ ನೀರು, ಸಂತೋಷದ ಹಿಗ್ಗಿನೊಂದಿಗೆ ಇವನದೂ ಒಂದು ನಗೆ ಒಂದುಗೂಡಬಲ್ಲುದು. ಆದರೆ ನಾಟಕಕಾರನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬೇರೆ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿ ಇವನ ಕೈಬಳಕೆಯು ಸಲ್ಲದು. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ತನ್ನ ತನವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಪಾತ್ರಗತವಾದುದು ತನ್ನ ತನವನ್ನು ಪಾತ್ರಗತವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಆ ಸುಖದುಃಖಗಳ ಸಮಾಕರಣವನ್ನು ಸಭಿಕರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲಿರುವುದು ನಾಟಕಕಾರನ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯ. ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆಗಾರನಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿದೆ ಅವನು ಪ್ರತಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಬಲ್ಲನಾದರೆ, ನಾಟಕಕಾರನು ತೆರೆಯ ಹಿಂದುಳಿದು ಪಾತ್ರಮುಖೇಣ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ತನ್ನ ಕೈವಾಡವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಷ್ಟೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ

ನಾಟಕವು ಚಿರಂತನವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಮನೋ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ

ಅನುಗುಣವಾದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡು ಆ ಉದ್ದೇಶದ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವನು.

ವಸ್ತು ಒಳಿತು-ಕೆಟ್ಟದು ಇವುಗಳ ತುಮುಲಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳಿತಿನ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು-ಕೆಟ್ಟದರ ಅವನತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದೇ ವಸ್ತು. ಇದು ಪೌರಾಣಿಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಪರಿಯಾಗಿದೆ. ಕವಿಯು ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು ತನ್ನ ನಿರ್ಮಾಣದ ಹಲವು ಮುಖ್ಯ-ಅಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳೊಳಗೆ ಹಂಚಿಬಿಡುವನು. ನಾಟಕದ ಔತ್ಕರ್ಷವು ಈ ಪಾತ್ರ

ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಚಿರವಾಗಿ ಬಾಳಬಲ್ಲುವಾದರೆ ನಾಟಕವೂ ಬಾಳಬಲ್ಲುದು. ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಪಾತ್ರಶಕ್ತಿಯು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ನಾಟಕದ ಉದ್ದೇಶವು ಸಾಧಿಸದೆ ಕವಿಯ ರಚನೆಯು ಕ್ಷಣಿಕವಾಗುವುದು.

ನಾಟಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಸ್ವರೂಪವು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಒಂದೊಂದು ರಸ-ಭಾವದ ಪರಿಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ

ಸ್ವರೂಪ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರವು ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿ, ಆ ರಸಭಾವಗಳ ಸಾಂಕರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಕಲಾಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಿರುವುದು ಆ ಸ್ವರೂಪ. ಸ್ವರೂಪವು ವಸ್ತುವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದರೆ ಪ್ರತಿಪಾತ್ರವೂ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಪರಿಪೋಷಕವಾಗಿ ವಸ್ತುಮಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದ ಭಾವನೆಯ ಕಿಡಿಯೊಂದನ್ನು ಕೆದರಿಸಿ ಆದಕ್ಕೆ ಉಪಜೀವಕವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಂತು ಭಾವನಾಮಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳ ವಸ್ತುವು ತೀರಾ ಲಘುವಾಗಿದ್ದರೂ ಭಾವನೆಯ ಉಜ್ವಲತೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾಟಕವು ಮಹತ್ತರವಾಗಿರುವುದು. ಆದರೆ ಅದರ ಉಳಿತಾಯವು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ-ಭಾವನಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ!

ಪಾತ್ರದ ಸ್ವರೂಪವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಕವಿಯು ವಿರುದ್ಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ

ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಸಂಧಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕವು ಆ ಲಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆಯಲಾರದಾದರೂ ಆ ಏರಿಳಿತಗಳ ಹೊರತು ನಾಟಕದ ನಿರ್ವಹಣವಾಗಲಾರದು. ನಾಟಕದ ನಾಯಕನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಮುಂಬರಿದು ತನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿರೋಧಿಸಿರುವ ವಿರುದ್ಧ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇದಿರಿಸಲಿರುವನು. ಈ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯೇ ನಾಟಕದ ಜೀವಾಳ, ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಏರುತ್ತ ಹೋದ ನಾಟಕದ ಸ್ವರೂಪವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯತೊಡಗಿ ಸುಖಾಂತವಾದರೆ ಅಭೀಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ–ದುಃಖಾಂತವಾದರೆ ವಿನಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣುವುದು.

ನಾಟಕದ ಬಾಹ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯೇ ಅದರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತು– ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಜೀವವಾದ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ––ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಸ್ವರೂಪ— ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವೇಚನೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ನಿರ್ಬಲ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಮಾಸಿಹೋಗಲಿರುವುವು. ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುದಾದರೆ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯದ ಮಿಕ್ಕುಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ದೋಷಗಳು ಕಡೆಗಂಡು ರೂಪಕವು ದೃಶ್ಯರೂಪೇಣ ಅಲ್ಲವಾದರೂ, ಕಾವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ಭರವಾಗಿ ಬಾಳಬಲ್ಲುದು ನಾಟಕಕಾರನು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಸಲ್ಲದಾಗ ಪಾತ್ರಮುಖದಿಂದ ಸ್ವಗತ ವನ್ನು ನುಡಿಸುವನು. ಆಗ ನಟನು ಸಭಿಕರನ್ನೇ ಆತ್ಮೀಯರನ್ನಾಗಿ ಎಣಿಸಿ ತನ್ನ ಹೃದ್ಗತವನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವನು. ಆಗಲಾಗ ನೆರೆದ ಸಭೆಯೇ ಒಂದು ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬವಾಗಿ ಸರ್ವವೂ ಸ್ವಕೀಯವಾಗುವುದು. ಆಧುನಿಕ ಹಲವು ಸಾಹಿತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಗತವು ಅಸಂಗತ ವಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅದರ ಪ್ರಭಾವವು ಇಂದಿಗೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ನಡೆದಿರುವುದು.

ನಟನಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ರೂಪ–ಗುಣಗಳ ಆರೋಪದಿಂದಾಗಿ ದೃಶ್ಯ ಕಾವ್ಯವು 'ರೂಪಕ'ವೆನಿಸಿದೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು ಕುಶಲ ನಟನ

ನಟನೆ ಅಭಿನಯದ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಅಭಿನಯವು ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರಣಾಲಿಯನ್ನು ವರ್ತಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಬಾಳಿನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ತಿದ್ದಲಿರುವುದು. ಆಗ ಅನುಭವವಾಗುವುದು ನಟನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಲ್ಲ. ನಾವು ನಟನ ಅನುಕರಣೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತುಹೋಗಿ, ಕಥಾನಾಯಕನ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ಆತನ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಭಾಗಿಗಳಾಗುವೆವು ಅದು ನಟನೆಯ ಮಹತ್ವ ಅಂದಿಗೇನೇ ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶವು ಸಿದ್ಧಿಸಿದಂತಾಗುವುದು

'ರಂಗಭೂಮಿ'ಯು ನಾಟಕವಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣಮಾತ್ರ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಹುರುಪು ಹುಟ್ಟಿ ಅದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಅಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಫಲಕಾರಿಯಾಗದೆ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗುವುದು ಇದು ಜನತೆಯ ಸಹಜವಾದ ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಹಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗಳಿಗೆಗೊಂದರಂತೆ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ, ಅಂತೆಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನವಾಗುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ತತ್ವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಶೀಲನೆಯೇ 'ರಂಗಭೂಮಿ'. ಇದರ, ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಣಿಸಲಾಗದು. ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣದಿಂದ ಕಂಡರೆ ದಿನನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಾಣುತಿರುವೆವು. – ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಇಂತಹ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಓದುಗರು ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡರೆ ಕವಿಯ ಪರಿಶ್ರಮವು ಸಫಲ.

ಉಡುಪಿ
29—8—1941 } **ಯಸ್. ವೆಂಕಟರಾಜ**

ಪಾತ್ರವರ್ಗ.

ಪುರುಷ (ಮುಖ್ಯ)

ರಂಗಾಚಾರಿ — ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್.
ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ — ನಟಭೈರವ.
ಸಂಜೀವರಾಯ }
ವರದರಾಯ } — ನಟರು
ರಮಾನಾಥ — ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರದವ.
ಮುದ್ದ — ಆಳು.

(ಅಮುಖ್ಯ)

ಹುಡುಗ }
ಹುಡುಗಿ } — ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯವರು.

ಒಬ್ಬ }
ಮತ್ತೊಬ್ಬ } — ಸಭ್ಯರು.
ಬಾತ್ಮಿದಾರ
ಸಾಹುಕಾರ
ಹೋಟೆಲ್ ಕೀಪರ್
ಪ್ರೋಂಪ್ಟರ್ (ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ)
ಹುಡುಗರು (ಪ್ರವೇಶಮಾತ್ರ)

ಸ್ತ್ರೀ

ಗೋದಾವರಿ (ಗೋದು) — ರಂಗಾಚಾರಿಯ ಹೆಂಡತಿ.
ಮಿಸ್. ಮಾಧುರಿ (ಮಾದು)— ನಟಿ.

ಅಂಕ ೧

ದೃಶ್ಯ		ಪ್ರವೇಶ
೧. ಮನೆ	—	ರಂಗ, ಗೋದು
೨ i ಬೀದಿ	—	ನೋಟೀಸು ಹಂಚತಕ್ಕವರು, ಹುಡುಗರು
೨.ii ಬೀದಿ	--	ರಂಗಾಚಾರಿ.
೩. ಮನೆ	—	ರಂಗ, ಗೋದು, ಮುದ್ದ.
೪. ಮಹಲು	—	ರಂಗ, ಸಂಜೀವ, ವರದ, ರಮಾನಾಥ. ಮುದ್ದ, ಮಾಧುರಿ.
೫. ಬೀದಿ	--	ಸಂಜೀವ, ವರದ, ರಮಾನಾಥ, ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ.
೬. ಮನೆ	—	ರಂಗ, ಮಾಧುರಿ, ಗೋದು, ಮುದ್ದ, ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ
೭. ಬೀದಿ	—	ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ,
೮. ಮಹಲು	—	ರಂಗ, ಸಂಜೀವ, ವರದ, ರಮಾನಾಥ, ಮುದ್ದ. ಮಾಧುರಿ, ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುವರಿಬ್ಬರು, ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು, ಒಬ್ಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ
೯. ಬೀದಿ	—	ಒಬ್ಬ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ
೧೦. ಬೀದಿ	—	ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುವರು
೧೧. ಉಪವನ	—	ಮಾಧುರಿ, ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ರಂಗ, ಒಬ್ಬ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ, ಸಂಜೀವ, ಉಳಿದ ನಟರು.

ಅಂಕ ೨

೧ ಮನೆ	—	ರಂಗ, ಮುದ್ದ.
೨. ಬೀದಿ	—	ರಂಗ, ಬಾತ್ಮಿದಾರ.
೩. ಮನೆ	--	ರಂಗ, ಗೋದು
೪. ಬೀದಿ	—	ರಂಗ, ಸಾಹುಕಾರ, ಹೋಟೆಲ್ ಕೀಪರ್.
೫ ಮಹಲು	—	ರಂಗ, ಸಂಜೀವ, ವರದ, ರಮಾನಾಥ, ಮುದ್ದ,
೬. ಉಪವನ	—	ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ಮಾಧುರಿ.
೭ ಮನೆ	—	ರಂಗ, ಗೋದು, ಬಾತ್ಮಿದಾರ, ಹುಡುಗ.

ರಂಗಭೂಮಿ.

ಅಂಕ ೧

ದೃಶ್ಯ ೧

—ಚಿಕ್ಕ ಮನೆಯೊಂದು. ಪಟ್ಟೇಕಚ್ಚೆಯು- ಶಾಲು ಹೊದೆದ- ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಂಗಾಚಾರಿ–ಅಕಡೆ ಈಕಡೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.–

ರಂಗ—(ಒಳಗಡೆ ನೋಡಿ) ಗೋದು-! ಗೋದೂ-!! (ಉತ್ತರ ಬರದಿರಲು ಬೇಸರದಿಂದ) ಇಲ್ಲ. ಮಾತೇಯಿಲ್ಲ. ಬೇಡ. ಹೋಗಲಿ! (ಸಭೆಯುಕಡೆ ನೋಡಿ) ನಮ್ಮ ಹೆಂಗುಸರ 'ಸತೀತ್ವ' ಅಂದ್ರೆ ಇದೇ! ಗಂಡ ಕರೆದರೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಗಂಡನೊಡನೆ ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಕಾದಾಡಿ ಬಂಗಾರ–ಸೀರೆಗಾಗಿ ಚಿವುಟಿ ಮಾಂಸ ಕೀಳುತಿದ್ದರೂ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ. ಊರೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಬೇಸತ್ತು, ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕ್ಷಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಬಂದಾಗಲಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲವೇಯಿಲ್ಲ! ಆದರೂ–ಇವರ ಸತೀತ್ವವಂತೆ! (ಬೇಸರದ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಬೆಂಕಿಹಾಕಿದರು ಇವರ ಸತೀತ್ವಕ್ಕೆ! ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಂಡ ಕರನ್ನು ಕಾಮಿಸಿದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ– ಕ್ಷಣಕಾಲವಾದರೂ ನಗು ನಗುತ್ತ ಒಂದು ಮಾತಾಡಿ ಮನವೊಲಿಸುವ ಸೂಳೇರ ಕೈಹಿಡಿದರೆ ಬರುವ ಬಾಧಕವೇನಂತೆ?

(ಆ ಕಡೆ ಅಡ್ಡಾಡಿ–ಪುನಃ) ಇಲ್ಲ! ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರೋದೇ ಕಷ್ಟ!–ಸಾಧ್ಯವೇಯಿಲ್ಲ! ಅಲ್ಲ, ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾಣ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ಊರೂರು ಸುತ್ತಿದರೂ ಒಂದು ಕಾಸು ಕೂಡ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಒಂದು ನೌಕರಿ ನೋಡೋಣಾಂದ್ರೆ ನಮ್ಮಂತ ಬಡ್ಡು ವೈದಿಕರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೌಕರಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ಮತ್ತೆ–? ಕಾಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣಾಂದ್ರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂತ ತಲೆಚೀಟಿಯೊಂದು ಬೇರೆ! ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆದ್ರೆ ಮತ್ತೇನು ಸಾಯ್ಬೇಕಪ್ಪ!

(ಸುತ್ತ ತಿರುಗಿ) ಇದೆಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟ ಈ ಹೆಂಗುಸರಿಗೇನುಗೊತ್ತು? ಹುಂ! ಬರಲಿ ಹಣ! ಧರ್ಮಾವರ .ಸೀರೇ ಬರ್ಲಿ-! ಕರಾಚಿ ಪಟ್ಟೆ ಬರ್ಲಿ-! ಅಂತ ಕೈನೀಡಿ ಕುಳಿತರಾಗಿಹೋಯಿತು! ಇದಿಷ್ಟನ್ನೂ ಗಂಡುಸ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿರಬೇಕು! ಇಲ್ಲಾಂದ್ರೆ-ಇದೆಯಲ್ಲಾ ವರವಿದ್ಯೆ-! ಹಾರ್ಮೋನಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಹತ್ತನೆ ಪಟ್ಟೇಲೇ ಶುರುಮಾ ಬಿಡ್ತಾರೆ ತಾರಕ ಸ್ವರ ಹಿಡಿಯೋಕೆ! (ಬೇಸರದಿಂದ) ಇಲ್ಲಪ್ಪ- ಒಟ್ಟಾ ಬರ್ಕತಿಲ್ಲ!

(ಯೋಚಿಸಿ) ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಂಗುಸರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಈ ಕಷ್ಟವೆಲ್ಲಾ ಇರ್ತಿತ್ತೆ? ಬೇಕಾದ್ರೆ ದುಡಿದ ಗಳ್ಸಿಕೋತಾಳೆ- ಇಲ್ಲವಾದ್ರೆ ಸುಮ್ನಿರ್ತಾಳೆ. ನಮಗೇನು ಬರ್ತಿತ್ತು ಕಷ್ಟ? ಇದು ಹಾಗಲ್ಲ. ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ- 'ಅಯ್ಯೋ ನಮ ಜನ್ಮನೇ! ಹಟ್ಟಲಿರೋ ದನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಪ್ಪಾ" ಅಂತ ರಾಗ 'ಆಗಲಿ- ನಿಮ್ಮದೇ ಅಧಿಕಾರ!' ಅಂದ್ರೆ ಮತ್ತೂ ದುಡಿದು ಹಾಕ್ಬೇಕ ಗಂಡಸೇ! (ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು) ಅಂತೂ ಗಂಡ್ಸಾಗಿ ಹುಟ್ಟೋದೇ ತಪ್ಪು

(ಅಡ್ಡಾಡಿ) ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಿ. (ಅಣಕಿಸುವ ದನಿಯಿಂದ ಉಪ್ಪಿಲ್ಲ- ಮೆಣಸಿಲ್ಲ- ಒಂದು ಸೆರೆ ಅಕ್ಕೀನೂ ಇಲ್ಲ-ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಾನೇನು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡೋಹಾಗಿಲ್ಲ-! ಅಂತ ಈ ಹೊತ್ತು ಬೆಳಿ ಮುಂಚೇನೇ ನಮ್ಮಾಕೆದ್ದು ಆರ್ಡರ್ ಪಾಸ್ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ! ಹೆಂಡ ಬೈಗಳು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಸಾಕಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಸಿ ಮೈಮೇಲೆ ಚಿ ಮಾಡ್ಸಿ ಹಾಕಿದೆ- ಅಂದ್ರೆ ಮತ್ತೂ ಗೋಳು ತಪ್ಪಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲ! ಕಡ ಊಟಕ್ಕೇ ಸೊನ್ನೆ! ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ನಡ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಹೇಗಿರೋದಪ್ಪ? (ಗಡೆ ನೋಡಿ) ಗೋದು-! ಗೋದೂ-! (ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗ ಯಾಗಿ) ಗೋದೂಃ-!

ಮಾತೇಯಿಲ್ಲ! ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟೊಂತ ತೋರುತ್ತೆ! ಹುಂ! ಸಾಗ ಹೀಗೇನೇ ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಲಿ! (ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನೆ-ಯೊ ಸುತ್ತಾ)

ಇನ್ನು ಇದರ ನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಏನಾದರೊಂದು ಉಪಾಯ ಹುಡುಕಲೇ
ೕಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಧ್ಯವೇಯಿಲ್ಲ. (ಯೋಚಿಸಿ) ಹೇಳದ ಕೇಳದ
ೂಟಕೆಲ್ಲಾ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯೋಣ ಅಂದ್ರೆ- ಮತ್ತೆಲ್ಲಾ ಬೀದಿ ತುಂಬಾ
ರುವಾಡ್ತಾರೆ-ಅಯ್ಯೋ! ಆ ಶೀನಾಚಾರಿ ಮಗ ರಂಗಾಚಾರಿ ಅವ
ನೇ- ಅಂತ ಮಾತಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ! (ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಆದರೆ ನನಗೇನು?
ೕಗೂ ಅಂದು ಎರಡು ವರ್ಷ ನಾಟಕ ಕಂಪಿಸೀಲಿದ್ದು ಪಾಷಂಡಿ
ತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವ. ಮತ್ತೇನಿನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆ?

(ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು) ಹಾಂ! ಇದೀಗ ಹೌದು. ಇನ್ನಾದರೂ ನಾಟ
ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೆ ಆದೀತು ನಮ್ಮ ಆ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪಿನಿ ಇನ್ನೂ ಇದೇಂತ
ೕರುತ್ತೆ. ಹಾಗಾದರೆ (ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಖಿನ್ನನಾಗಿ)

ಆದರೆ-ಅದರಿಂದೇನು ಬಂದಹಾಗಾಯ್ತು? ದೊಡ್ಡ ಪಾರ್ಟು
ಾಡಿ ನನಗೆ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲ ಸಣ್ಣಪಾರ್ಟು ಮಾಡ್ತಾ ಹೋದರೆ
ಂಬಳವೂ ಅಷ್ಟಷ್ಟೆ! ಹಾಗಾದರೆ—?

(ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ-ಅಸೂಯೆಯಿಂದ) ಅಲ್ಲ ಹಾಗಾದ್ರೆ! ಆ ಬಡ್ಡೀ
ಗ ಏನು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ? ಅದಷ್ಟೂ ಒಂದು ನಾಟಕದ
ಂಪಿನೀಲ್ಲಿ! ಅಬ್ಬಾ! ಅವನ ನಸೀಬೇ! (ಸುತ್ತಾಡಿ) ನಸೀಬು! ನಸೀಬು
ಮಗೂ ಬಂದೀತು. (ತರ್ಕಿಸುತ್ತ) ಏನಾದೀತು? ಹಾಂ! ಹೌದು.
ಾಗೇ ಮಾಡಿದರೆ ಆದೀತು. ಯತ್ನ ಮಾಡೋದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು
ಂಡ್ತಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕಿ ಸಾಯೋದಕ್ಕಿಂತ, ಒಂದು ಸಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನ
ಾಡಿ ನೋಡೋದು! ಆದರೆ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ-ಹೋದರೆ ಅವಳದ್ದು. (ಒತ್ತಿ)
ಶಸೀದ್ದು ಗ್ರಹಚಾರ!

(ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಆದರೆ-ಆದರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಹಣ
ೕಕಲ್ಲ- ಹಣ! ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡೋದು? ಕಂಪಿನಿ ಇಡೋದೆಂದ್ರೆ
ವೇನು ಸಣ್ಣಾಟವೇ? ಎಲ್ಲಾ ಹೊಸತು ತಯಾರಾಗಬೇಕು. ಏಕ್ಟ
ನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತರಬೇಕು ಮತ್ತೆ ಅವರಿಗೆ ಎಡ್ವಾನ್ಸ್ ಬೇರೆ ಅದಂತೂ
ಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ನಾಟಕ

ಕಂಪಿನಿ ಆಗತೊಡಗಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾಲ್ಕುನಾಲ್ಕು ಕೊಂಬು'(ಯೋಚಿಸಿ) ಆದರೂ ನೋಡಿಬಿಡೋದು.

(ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಕಂಪಿನಿ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಗೂ ನಾನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಯೇನು! (ನಗುತ್ತಾ) ಅಲ್ಲ ಮತ್ತೆ-)ಒಳಗೆ ಕೈತೋರಿಸಿ) ಇಂತಹ ರಾಕ್ಷಸೀನ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವನಿಂದ, ಒಂದು ನಾಟಕ ಕಂಪಿನಿ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ? (ಯೋಚಿಸಿ) ಓಹೋ! ಖಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ—ಈಗ ತೊಂದರೆ ಇಷ್ಟೆ-- (ಬೇಸರದಿಂದ) ಹಣ-!

ಆದರೆ—(ಯೋಚಿಸುತ್ತ) ಆದರೆ- (ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು) ಹಾಂ! ಅದೂ ಹೌದು! ಅದೀಗ ಸರಿ! (ಖಿನ್ನವಾಗಿ) ಮಾತ್ರ ಈ ರಾಕ್ಷಸಿ ಒಪ್ಪ ಬೇಕಲ್ಲ! ಅವಳ ಹತ್ತರ ಕೇಳಿದೆನೆಂದರೆ ಮತ್ತೆ ನುಂಗಲಿಕ್ಕೇ ಬಂದಾಳು (ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಆದರೂ ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಡ್ತೇನೆ. (ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ) ಅದೇನು ಅವಳ ಅಪ್ಪನ ಮನೆ ಗಂಟೇ? ನಾನೇ ಪವನಿಗೆ 15 ರೂಪಾಯಿ ಇರು ವಾಗ ಮಾಡ್ಸಿದ್ದು! ಈಗ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದರೆ ಒಂದೇ ಗಂಟೆನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ರುಪಾಯಿ!! (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ!! (ಸಂತೋಷಗೊಂಡು) ಹಾಂ! ನನ್ನ ನಸೀಬು ಒಂದು ರೀತೀಲಿ ಮೇಲೆದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣ್ತದೆ! ಅಯ್ಯೋ ರಂಗಾಚಾರಿ! (ಹುರುಪಿನಿಂದ) ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್ ರಂಗಾಚಾರಿ! ಭೆಷ್! (ಸಂತೋಷದ ಹುಚ್ಚಿನಿಂದ ಎದೆ ಅದಮಿಕೊಂಡು) ಅಯ್ಯೋ!

ಏನದು ಆ ಪದ? ನಮ್ಮ ಹಳೆ ಜಕ್ರೀದ್ದು! (ಯೋಚಿಸಿ) ಹಾಂ! ನೆನಪಾಯಿತು.

(ರಾಗವಾಗಿ—ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ—)

ಆರರೇ ಎನ್ನಯ ಸಮಾನರಾರೀ ಜಗದೊಳಗಾರಿಹರು|
ಸುರೇಂದ್ರನಂತೆ—ನರೇಂದ್ರನಂತೆ—ಮೆರೆವೆನು ನಾನೀಗ|
ಆ- - - ಆರರೇ!

(ಸಂತೋಷದಿಂದ ಗಂಟಲು ನೇವರಿಸುತ್ತಾ) ನನ್ನ ಸ್ವರ ಏನೋ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. (ಹುಸಿನಗೆಯಿಂದ) ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಾನಂದ್ರೆ ನೋಡಿ!

ಹಳೆ ಅಪರಾಧಿ! ಮತ್ತೀಗ ಬಿಟ್ಟೇನೆ? ಇನ್ನಂತೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಟೀಸ್ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀರೋ ಪಾರ್ಟು—(ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ನಿರ್ಧಾರದ ಜೋಗನಿಂದ) ಹೀರೋ ಪಾರ್ಟು ನಾನೇ ಮಾಡ್ಬೇಕು! ಅಲ್ಲವೆ ಮತ್ತೆ-! ಅದೀಗ ಭರಮ್! (ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಗುತ್ತ) ನನ್ನ ಈ ಸಣ್ಣ ತಲೆಯೊಳಗಿಂದ ಎಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಯೋಚನೆಯೊಂದು ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಿತು? ಅಬ್ಬಾ—ನನ್ನ ತಲೆಯೇ! (ಅಭಿಮಾನದಿಂದ-) ರಂಗಾಚಾರಿ—ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್ ರಂಗಾಚಾರೀದು ತಲೆ! (ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಾ ಸಿಳ್ಳಿನಿಂದ—)

'ಸರೋಜನ ವರಂಬಡೆದು ಸುರಾವಳಿಯಗೆಲ್ವೆ'

(ಕೊನೆಗೆ ಸರಾಗವಾಗಿ) 'ಸರೋಜನ ವರಂಬಡೆದು...."

ಅದಕ್ಕೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ ಇರದಿದ್ರೆ ಮುಝುವೇ ಇಲ್ಲ! (ಸುತ್ತಲೂ ಹುಡುಕಿ, ಒಂದು ಫುಟ್‌ರೋಲ್ ತರುವನು. ಅದನ್ನು ತಾಳದಂತೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ—)

'ಸರೋಜನ ವರಂಬಡೆದು ಸುರಾವಳಿಯ ಗೆಲ್ವೆ|
ವಿರೋಧಿಗಳು ಆದಾರಿಹರು ಧರಾತಲದಿ ಕಾಣೆ,
ವಿರೋಧಿಗಳು—ವಿರೋಧಿಗಳು—ವಿರೋಧಿಗಳು ಅದಾರಿಹರು -'

ಗೋದು—(ಸಿಡಿದು ಬಂದು—ಅಬ್ಬರದಿಂದ) ಅಲ್ಲ ಮತ್ತೆ—! ನಿಮಗೇನು ತಲೇನೇ ಕೆಟ್ಟದೆಯೇ? ಮನೇಲಿ ಉಪ್ಪಿಲ್ಲ—ಮೆಣ್ಸಿಲ್ಲ.... ಅಕ್ಕಿಯೂ ಇಲ್ಲಾಂತ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮುಂಚೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ, ಮತ್ತೀಗ ಹುಚ್ಚರ ಹಾಗೆ ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಣಿದಾಡ್ತೀರಲ್ಲ? ಏನು? ಇವೊತ್ತು ಊಟಮಾಡೋ ಅಂದಾಜಿಯೇ ಇಲ್ಲಾಂತ ಕಾಣ್ತದೆ! ಅಲ್ಲವೆ?

ರಂಗ—(ಅಂಜಿ ಮೂಲೆಗೆ ಸರಿದು—) ಯಾರಂದ್ರು ಹಾಗಂತ? ನಾನೇನೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ! (ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ—) ಏಕಾದಶಿ ನಾಳೆಯಲ್ಲ-ನಾಡದೂ-

ಗೋದು -(ತಡೆದು-) ಏಕಾದಶಿ! ನಿಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ನಿತ್ಯಾನೂ ಏಕಾದಶಿಯೇ! ನಿಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಊಟಮಾಡಿದ್ದು ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿನ ಆದ್ರೂ ಇದೆಯೆ? ಪಾಪಿ ಹೋದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕಾಲು ಸಮುದ್ರಾಂತ-

ರಂಗ—(ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮಾಡ್ಬೇಕು?

ಗೋದು - (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಮಾಡೋದು ಸಾವು! ನೀವು ಗಂಡು ಸಾಗಿ ಯಾಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ರಿ ಹೇಳಿ? ಹೆಂಡತೀನ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡ ದಿದ್ದವರಿಗೆ- ಈ ಸಂಸಾರ ಯಾಕೆ ಮತ್ತೆ? (ಬೇಸರದ ದನಿಯಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೆ!

ರಂಗ—(ಉಸಿರ್ಗರೆದು) ಅದಕ್ಕೆ ನೋಡು! ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು--

ಗೋದು— (ಸಿಡುಕಿನಿಂದ) ಕೇಳೋದು! ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ಕೂತು ಕೇಳ್ತಾ ಬಂದದ್ರಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮದೀ ಅವಸ್ಥೆ. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನಾದರೊಂದು ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಕೈಹಾಕುತಿದ್ದಿರಿ!

ರಂಗ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಅದೇ ನೋಡು! ಒಂದು ವ್ಯಾಪ್ತಿ-

ಗೋದು - ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಊಟದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ! ಅದು ಕೂಡ ಯಾರಾದ್ರೂ ಎಲೆಮೇಲೆ ತಯಾರ್ಸಿ ಹಾಕಿದ್ರೆ-!

ರಂಗ—(ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಅಯ್ಯೋ-ಮಾರಾಯ್ತಿ! ಸ್ವಲ್ಪ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು.

ಗೋದು—(ಹಟದಿಂದ) ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ. ಏನ್ಮಾಡ್ತೀರಿ?

ರಂಗ—(ಸ್ವ) ಬಂತಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಹಚಾರ! (ಸುಮ್ಮನಿರುವನು)

ಗೋದು —(ಸುಮ್ಮನಿರುವುದರಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡು)ಆಗಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪುರಾಣ-ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿ-!

ರಂಗ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಹಾಂ! ಹಾಗೆ ಬಾ ಮತ್ತೆ! ನೋಡು-ಮೊನ್ನೆ ಬಂದ ಆ ನಾಟಕ ಕಂಪೆನಿಯವ-- ಏನು ದುಡ್ಡು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ

ಗೋದು —(ಬೇಸರದಿಂದ)ಮಾಡಿದ್ರೆ ನಿಮಗೇನು ಬಂತು? ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ 'ಪಾಪರಿ'ಯಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆ?

ರಂಗ - ಅಯ್ಯೋ! ಹಾಗಲ್ಲಪ್ಪ!

ಗೋದು—(ಅಣಕಿಸುವ ದನಿಯಿಂದ) ಮತ್ತೆ ಹೇಗಪ್ಪಾ!

ರಂಗ—(ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಹಾಗಾದ್ರೆ ನಾನು ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ.

ಗೋದು —(ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ) ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಬಿಟ್ಟೀರಲ್ಲ ಯಾರಿಗೇನು? (ಹೊರಡುವಳು)

ರಂಗ –(ತಡೆದು) ಇಲ್ಲ ಮಾರಾಯ್ತಿ! ಹೇಳ್ತೇನೆ

ಗೋದು— (ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದು) ಬೇಡ ಬೇಡ! ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮಗಾದರೂ?

ರಂಗ –(ಕೈಹಿಡಿದು) ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡ್ಬೇಡ!

ಗೋದು—(ಕೈ ಕೊಸರಿಕೊಂಡು) ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬೇಡ ನಿಮ್ಮ ಕೊಂಡಾಟ! ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು.

ರಂಗ–(ಅಧಿಕಾರ ವಾಣಿಯಿಂದ) ಕೊಂಡಾಟವಾಡ್ದೆ ಮತ್ತೇನು? ನಿನ್ನನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗ್ಲಿಲ್ಲವೆ?

ಗೋದು—(ಅಣಕಿಸುತ್ತ) ಹಾಂ! ಹೌದೇ? ಅಷ್ಟು ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ ಮತ್ತೆ! ಆಗಲೀ; ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ! (ಪುನಃ ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ) ನಾಚಿಕೆ ಆಗೋದಿಲ್ವೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ?

ರಂಗ—(ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ನಾಚಿಕೆ! ನಾಚಿಕೆಯೇನು?

ಗೋದು—ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡದವರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತೆ!

ರಂಗ (ವಿಷಯವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವ ಯತ್ನದಿಂದ) ಅದೆಲ್ಲಾ ಬಿಡು. ಈಗ ಕೇಳು-(ಅಭಿಮಾನದಿಂದ) ನಾನೊಂದು ನಾಟಕ ಕಂಪಿನಿ ಹೊರಡಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ?

ಗೋದು—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ನಾಟಕ ಕಂಪಿನಿ? ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೊರಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅದೇನು ದಾರೀ ಮೇಲೆ ಗತಿಕೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದೆಯೆ?

ರಂಗ—(ಕುತೂಹಲದಿಂದ) ಅದೇನು? ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲಾಂತ ನಿನ್ನ ಅಂದಾಜಿಯೆ?

ಗೋದು - (ಸಾಕೂತವಾಗಿ) ಅಯ್ಯ! ನಿಮ್ಮಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಾವುದಿದೆ ಹೇಳಿ?

ರಂಗ – (ಹೊಗಳಿಕೆಯೆಂದೇ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ) ಹಾಂ! ನನ್ನ ಗಟ್ಟಿಗತನ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ?(ತಡೆದು--ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಅದೆಲ್ಲಾ ಬಿಡು! ಈಗ ಬೇಕಾದ್ದು ನಮ್ಮ ನಾಟಕದ ವಿಚಾರ. ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ? ನಾನು ಮೊದಲು ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದೆ!

ಗೋದು –(ಒಡನೆ) ಎಲ್ಲೋ ಪರದೆ ಎಳೀತಿದ್ರ್ಯಂತ ತೋರುತ್ತೆ!

ರಂಗ (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಪರದೆ ಎಳಿಯೋದೆ? ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಸೂತ್ರಧಾರ ಪಾರ್ಟು ಮಾಡ್ತಿದ್ದದ್ದೇ ನಾನು!

ಗೋದು –(ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ) ಮತ್ತೀಗ ಭಾರಿಯಾಯಿತು!

ರಂಗ—ಭಾರಿಯಲ್ಲದೆ? ಹುಡುಗಾಟವೆ? (ಕಣ್ಣು ಅರಳಿಸಿ ಕೊಂಡು) ಸೂತ್ರಧಾರಾಂದ್ರೆ ನಾಟಕದ ಯಜಮಾನ! ಗೊತ್ತೇ?

ಗೋದು –(ತಿರುಗಿ ನಿಂತು) ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದ್ರು ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನಿಕೆಗೆ!

ರಂಗ—ಬೆಂಕಿ ಹಾಕೋದೇನಿದೆ? (ಅಭಿಮಾನದಿಂದ) ಇನ್ನಾದರೂ ನಮ್ಮ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಯಜಮಾನ!

ಗೋದು—ಹಾಗಾದರೆ ಬಿಡಿ. ನಾಟಕ ಆದಂತೆಯೇ ಸೈ!

ರಂಗ—(ಬೇಸರದಿಂದ) ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮನಿರು. ನೋಡು! ನಾಟಕ ಹೊರಡಿಸ ಬೇಕಾದ್ರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಮುಂಚೆ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ....

ಗೋದು –(ತನ್ನೊಡನೆ ಕೇಳುವನೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ) ಅದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಲಾಗಹಾಕಿ ನೋಡುವ! (ಹೊರಡುವಳು.)

ರಂಗ—(ತಡೆದು) ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲೇ! ಅವಸರ ಏನು?

ಗೋದು—ಅಡಿಗೆ ಆಗೋದು ಬೇಡ್ವೆ ಮತ್ತೆ?

ರಂಗ –(ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ) ಅಡಿಗೆ ಈ ಹೊತ್ತು ತಡವಾದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ. (ನಸುನಗುತ್ತಾ) ನಮ್ಮ ನಾಟಕ ಹೊರಡಿತೂಂದ್ರೆ-- ಮತ್ತೆ ನಿನಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡೋ ಕೆಲ್ಸವೇ ಇಲ್ಲತಾನೆ!

ಗೋದು—(ದುಃಖದ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಅಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೇನು ಕಡಿಮೆಯಿತ್ತು?

ರಂಗ– ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಏನಾಗಬೇಕು? ಈ ಆಲೋಚನೆ ಸರಿಯಾಯ್ತೂಂದ್ರೆ-ಮತ್ತೆ ಜಯಿಸಿದ ಹಾಗೇನೇ!

ಗೋದು-- ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಹಣಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡ್ತೀರಿ?

ರಂಗ - ಅದಕ್ಕೊಂದು ಉಪಾಯವಿದೆ. (ನಗುತ್ತಾ) ಹೇಳಿ ಬಿಡಲೇ? ಮತ್ತೆ ನೀನು ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ!

ಗೋದು—ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಏನಾದರೂ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ನನಗೇನು ಸಿಟ್ಟು?

ರಂಗ—ಅದಕ್ಕೆ-(ಅಳುಕುತ್ತ) ಅದಕ್ಕೆ-(ತಡೆದು) ಪವನಿಗೆ ಈಗ ಏನು ಕ್ರಯವಿದೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ?

ಗೋದು—(ಬೇಸರದಿಂದ) ಏನೇ ಯಿರಲಿ! ನನಗೇನು? ನನಗೆ ನೀವು ಚಿನ್ನ ಮಾಡ್ಸೋದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ ತಾನೆ?

ರಂಗ—ಚಿನ್ನ? ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಮಾಡ್ಸೋದಲ್ಲ—ಮಾರೋದು! ಏನು ಲಾಭ ನೋಡು! (ಮರಿತವನಂತೆ) ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ—(ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು) ಹಾಂ! ಸರಿ ಈಗ ನಮ್ಮ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಚಿನ್ನ ವೆಲ್ಲಾ—

ಗೋದು—(ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದು) ಏನು ಮಾರೋದೆ? (ಸಿಟ್ಟನಿಂದ ಹೊರಟೇ ಹೋಗುವಳು.)

ರಂಗ—(ಬೆಂಬತ್ತಿ) ಏ! ಕೇಳೇ! ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳು!

(ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ.)

ರಂಗ—(ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಪುನಃ ಬಂತು ಕಷ್ಟ! ಅವಳೇನಾದರೂ ಸಾಧಾರಣಕ್ಕೆ ಕೇಳೋ ಹಾಗೇನೇ ಕಂಡುಬರೋದಿಲ್ಲ ಮತ್ತೇನು ಮಾಡೋದು (ಯೋಚಿಸಿ) ಆದರೂ ನೋಡೋಣ! (ನಗುತ್ತ) ಆ ಉಪಾಯ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? (ಅಭಿಮಾನದಿಂದ) ನನಗೆ! ರಂಗಾ ಚಾರಿ-ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್ ರಂಗಾಚಾರಿಗೆ- !! (ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಗುತ್ತ ತಿರುಗುವನು)

ದೃಶ್ಯ ೨ (i)

(ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಂಡಿನೊಂದಿಗೆ 'ಸಂಸಾರಸಂಭ್ರಮ' ಎಂಬ ಹೊಸ ನಾಟಕದ ನೋಟೀಸನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹಂಚುತ್ತಿರುವುದು. ಹಿಂದುಗಡೆ ಹುಡುಗರ ಗಲಭೆ)

ದೃಶ್ಯ ೨ (ii)

—ಬೀದಿ. ರಂಗಾಚಾರಿಯ ಪ್ರವೇಶ—ದೋತ್ರಕಚ್ಚೆ—ಕೋಟು—ಟೋಪಿ—ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಿಸ್ಟ್‌ವಾಚು—

ರಂಗ—(ಹುಸಿನಗೆಯಿಂದ) ಅಲ್ಲ ಮತ್ತೆ! ನನ್ನ ಈ ತಲೆಯ ಕುರಿತೇ ಯೋಚನೆಮಾಡ್ತಾ ಯಿದ್ದೇನೆ. ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ! ನಮ್ಮಾಕೆ ಕೂಡ, ಅದರ ಮುಂದೆ ಸೋತುಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಳಲ್ಲಾ! (ನಗುತ್ತ) ಈ ಹೆಂಗುಸರ ಬುದ್ಧಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ವೆ? ಚಿನ್ನ ಸೀರೆ-ಬಿನ್ನಾಣ-ಅಂದ್ರೆ ಪ್ರಾಣ! ಈಗ ಚಿನ್ನಗಿನ್ನ ಹೋದರೆ ಏನಾಯಿತು? ಇನ್ನು ಬರ್ತದೇಂತ ಅವಳಿಗೆ ಸಂತೋಷ (ತಲೆದೂಗಿ) ಅಲ್ಲ-ಅದು ಸಹಜವೆ ನಾಟಕದ ಜರ ತಾರಿ ಸೀರೆಯೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಸ್ವಾಧೀನವೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಸರಿ. ಎಲ್ಲದ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್ ರಂಗಾಚಾರ್ರ ಹೆಂಡತೀಂತ ಮರ್ಯಾದೆ! ಅದೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೇ ಮತ್ತೆ? (ಸಂತೋಷದಿಂದ) ರಂಗಾಚಾರಿ. (ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ) ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್ ರಂಗಾಚಾರಿ! (ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ) ಅದೇನು ಚೆನ್ನಾಗುವು ದಿಲ್ಲ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿದರೆ ನಮ್ಮವರೆಲ್ಲಾ-ಆ ಸೀನಾಚಾರಿ ಮಗ ನಮ್ಮ ರಂಗಣ್ಣ-ಅಂತ ಬಹಳ ಸಸಾರಮಾಡಿಬಿಡ್ತಾರೆ! ಅದಕ್ಕೇನುಮಾಡೋದು? (ಯೋಚಿಸಿ) ಹಾಂ! ಹೊಕ್ಕಿತು! ಹಾಕಬೇಕು ಹೀಗೆ- ಆರ್. ಎ. ಚಾರಿ!! ಅದೀಗ ಸರಿ ಯಾರಿಗೂ ಏನಂತ ಅರ್ಥವೇ ಆಗಲಾರದು ಎಲ್ಲ ಬಿಡಿ!- ನಮ್ಮಾಕೆ- ನಮ್ಮಾಕೆ ನನ್ನ ಡ್ರೆಸ್ ನೋಡೀಯೆ ಹೆದರಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ ಇನ್ನು ಹೆಸರು ಕೇಳಿಯಂತೂ ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದು ಎದೆ ಒಡೆದು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು! ಅದೇ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ!

(ಕಿಸೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಒಂದಷ್ಟು ಫ್ರೀಪಾಸ್‌ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ತೂಗುತ್ತ) ಎಷ್ಟು ಜನರ ಪರಿಚಯ! ಈಗ ಒಂದು ತಡವೆ ಅವರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದರಾಯಿತು (ಹುಸಿನಗೆಯಿಂದ) ಮತ್ತೆ ಅವ ರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಬಗಲೊಳಗೇನೇ! ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ನಾವು ನಾಟಕೀ ಮನುಷ್ಯ ರಲ್ಲವೆ? (ಅದನ್ನು ಕಿಸೆಯೊಳಗೆ ತುರುಕುತ್ತಾ) ಇನ್ನು ಇದೆ- ನಮ್ಮ ಜಡ್ಡು ವೈದಿಕರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಆಗಲಿಕ್ಕಿದೆ! (ದರ್ಪ ದಿಂದ) ಆದರೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯಾರು ಕೇರ್‌ಮಾಡ್ತಾರೆ? (ಕೈಯೆತ್ತಿ ಅಭಿ

ನಯಿಂಸುವಾಗ- ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಏನಿದು ಕೈಯಲ್ಲಿ? (ನಗುತ್ತಾ) ಓಹೋ! ರಿಸ್ಟ್‌ವಾಚು! ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಏನೋ ಒಂದು ತರ ಆಗ್ತದೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಾ ಬಿಡಿ..ಎಲ್ಲಾ ಮಾಮೂಲು! (ಗಂಟೆ ನೋಡುತ್ತ) ಗಂಟೆ- (ಅವಸರದಿಂದ) ಇನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತರೆ-! ಸಮಯ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ನಾಡದು ನಮ್ಮ ನಾಟಕದ ದಿವಸ- ನನ್ನದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಣಬೇಕಷ್ಟೆ! ಅದಕ್ಕೆ ಅವರೊಡನೆ ಕೇಳಿ ಬರಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆನೆಂದರೆ- ಮತ್ತೆ ಆ ದಿವಸ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಹೆದರಿಹೋಗ ಬೇಕು! ನಮ್ಮಾಕೆಗಂತೂ-(ಎಣಿಸುತ್ತಲೇ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು) ಅಯ್ಯೊ! ರಂಗಾಚಾರಿ! ನಿನ್ನ ನಸೀಬೆ—!

(ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು ನೋಡಿ) ಯಾರದು ಓಹೋ! ಬಾತ್ಮಿದಾರ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ! ಗ್ರಹಚಾರ! ಅವನಿಗೊಂದು ಪಾಸು ಕೊಡಬೇಕು (ಹಟ ದಿಂದ) ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಏನೀಗ? ಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾರಿ ಕಾಕುಹಿಡೀಲಿ! ಮತ್ತೆ ನೋಡೋಣ! (ನಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವನು-)

ದೃಶ್ಯ ೩

--ಮನೆಯ ಭಾಗ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲೊಂದು ಕಡೆ ಒಂದು ಮಣೆಯ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ರಂಗಾಚಾರಿ ಒಂದು ನೋಟೀಸನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಓದುತ್ತಾ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು (ತಿದ್ದಿದ ಪಟ್ಟೆ ಕಚ್ಚೆ. ಒಂದು ಶರ್ಟು.)

ರಂಗ—(ತಾನೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡವನಂತೆ] ಸಂಸಾರ ಸಂಭ್ರಮ- ಏನು ನಾಟಕ! ಏನು ಜನ! ಸ್ಟೇಜ್ ಎಲ್ಲಾ ಕಿಕ್ಕಿ- ಕಿಕ್ಕಿ- ಕಿಕ್ಕಿ ಇರಿದು ಹೋಗಿತ್ತು! (ನಗುತ್ತಾ) ಮತ್ತೇನು? ರಂಗಾಚಾರಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ! (ನೋಟೀಸಿನ ಕೊನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಓದುತ್ತಾ) ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್– ಆರ್. ಎ. ಚಾರಿ! (ನಗುವನು.)

(ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಯೋಚಿಸಿ) ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಾಂದ್ರೆ ಈ ಜನಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಾಂತ ತೋರುತ್ತೆ. ನನಗೂ ಲಾಭವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಡ್ರೆಸ್‌ಗಳು ಬೇಡ. ಸೀನರಿ ಬೇಡ. ಅಂತೂ ಒಳ್ಳೇ ಆದಾಯ. ಆದರೆ–(ಯೋಚಿಸಿ) ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಹಚಾರದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೇಲಿ ಒಳ್ಳೇ ನಾಟಕವೇ ಯಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ತಲೆ ಇಲ್ಲಾನ್ನೋದು! ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ? (ಯೋಚಿಸಿ) ಹೌದು. ಆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರ ಕೂಡೆ ಒಳ್ಳೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ಬರೆದುಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ–ನಾನು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವರಿಗೆ ತಲೆಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಕೋಡು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು (ಅಭಿಮಾನದಿಂದ) ನಾನೇನು ಬಿಡುವ ಮಗನೆ? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಲಿಸುತ್ತೇನೆ ಬುದ್ಧಿ! (ಯೋಚಿಸಿ) ನಾನೇ ಬರೆದರಾಯಿತು. ನಾನೇ ಬರೆದು, ನಮ್ಮ ಕಂಪಿನೀಲೇ ನಾನೇ ಆಡಿಬಿಟ್ಟರೆ–ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಯಿತು ಮತ್ತೆ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ದಮ್ಮಯ್ಯ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕೋ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲಾಪ್ಪ?

(ಎರಡು ಸುತ್ತು ತಿರುಗಿ) ಹೌದು. ಬರೆದೇ ಬಿಡ್ತೇನೆ ಕಾಗದ ಲೇಖನಿ ಹಿಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಬಂದೇಬರ್‍ತದೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ! (ಹೋಗಿ ಕಾಗದ ಲೇಖನಿ ತಂದು, ಮಣೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕುಳಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಬಗೆಹರಿಯದೆ) ಏನಂತ ಬರೆಯಲಿ? ಆಲೋಚನೆಯೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ. (ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು) ಓಹೋ! ತಿಳೀತು! ಇದೇ ದೋಸೆ–ಕಾಫಿ ಕುಡೀದಿದ್ರೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಬಂದೀತು? ಹೌದು. ಅದೀಗ ಮುಖ್ಯ! (ಒಳಗಡೆ ನೋಡಿ)

ಗೋದೂ—!

ಗೋದು—(ಒಳಗಿನಿಂದ) ಯಾಕೆ? ಬಂದೆ.

ರಂಗ.–(ನಗುತಾ, ಸ್ವ) ನೋಡಿದಿರಾ? ನಮ್ಮಾಕೆ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಮೆತ್ತಗಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ! ಕರೆಯೋದೇ ತಡ-- ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಓ ಅಂತಾಳೆ! ಈಗೀಗ ಇದೆಲ್ಲಾ ಸತೀತ್ವ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತೋ-- ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇ ಗೋಚರ! (ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು) ಹಾಂ! ಇದೇ ವಿಚಾರ ನಾಟಕ ಬರೆದು ಬಿಟ್ರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಹೌದು ಒಳ್ಳೇ ವಿಷಯ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕಾಫಿಯಾಗಲಿ–ಮತ್ತೆ ನೋಡೋಣ!

ಗೋದು—(ಮೊದಲಿನಷ್ಟು ಬಡತನದ ವೇಷವಿಲ್ಲ-ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಕರೆದಂತಾಯಿತಲ್ಲ-

ರಂಗ—ಹೌದು ಒಂದು ಲೋಟಾ ಕಾಫಿ.

ಗೋದು—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನು? ಕಾಫಿ! ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕಾಫಿ ಕುಡೀತಾ·ಇದ್ದರೆ ಯಾಕಾದೀತು?

ರಂಗ—(ಆಗೋದೇನು? ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಭ್ರಮೆ! ಮತ್ತೂ ನೋಡು-ಒಂದು ನಾಟಕ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ.

ಗೋದು—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ನಾಟಕ!

ರಂಗ – (ನಸುನಗುತ್ತ) ಹೌದೇ!

ಗೋದು – ಯಾರು? ನೀವೇ!

ರಂಗ—(ಅಭಿಮಾನದಿಂದ) ನಿನಗೇನೋ ನನ್ನ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲಾ ಭಾರೀ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದೆ. ಅಲ್ವೆ? (ಕಣ್ಣು ಅರಳಿಸಿ ಕೊಂಡು) ಎಲ್ಲ ಬಿಡು ನನಗೇನೇ ಕೆಲವು ತಡವೆ ಹಾಗೆ ಆಗ್ತದೆ-ಅಂದ್ರೆ! (ನಸುನಗುತ್ತಾ) ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಗೇನೇ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಕಾಫಿಯಾಗಲಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾಟಕ ಬರಿಯೋ ಹಾಗೇನೇ ಇಲ್ಲ!

ಗೋದು—ಎಂತಹ ನಾಟಕಾಂದ್ರೆ?

ರಂಗ— ನಾಟಕ ಭಾರೀ ತಮಾಷೆಯಿದೆ ಅದರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಪಿರ್ಕಿ-

ಗೋದು—(ತಾತ್ಸಾರದಿಂದ) ಇಸ್ಸಿಯಪ್ಪ! ಅವೇಕೆ?

ರಂಗ—(ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಆ ಪಾರ್ಟು ನಾನೇ ಮಾಡ್ತೇನೆ ನೋಡು. ಅದೇನು ಗೊತ್ತೆ?

ಗೋದು—(ಕುತೂಹಲ) ಏನು?

ರಂಗ— ನನಗೆ ಪಿರ್ಕೀ ಪಾರ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಡೀತದಂತೆ!

ಗೋದು – ಯಾರಂದದ್ದು?

ರಂಗ—ನಮ್ಮ ನಾಟಕದವರು

ಗೋದು—(ತಲೆದೂಗಿ) ಹಾಂ! ಅದಿರಬಹುದು.

ರಂಗ– ಅದೇನು ಹೇಳು?

ಗೋದು— ನಿಮಗೆ ಅದರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

ರಂಗ—(ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಯದೆ ನಗುತ್ತ) ನಿನಗೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು?

ಗೋದು— ನಿಮ್ಮ ರೂಪು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಗೊತ್ತದು! (ನಗುವಳು,

ರಂಗ—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನೋಡು! ನೀನು ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಆಡಿದ್ರೆ ನನಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದೀತು! ನಾನೀಗ ಮೊದಲಿನ ಗೊಡ್ಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂತ ಎಣಿಸಬೇಡ. (ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆತ್ತಗಾಗಿ) ಕಾಫಿ ತಾ ಬೇಗ!

ಗೋದು - (ಹೋಗುವಳು)

ರಂಗ—(ಸ್ವ) ಈ ಹೆಂಗುಸರಿಗೆ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಸಲುಗೆ ಕೊಡಬಾರದು. ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಾತು. ನಾನು ಕೂಡ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿರುಸಾಗಿರಬೇಕು.

(ಏನೋ ಯೋಚಿಸಿ- ಹೊರಗೆ ನೋಡಿ ಕರೆಯುವನು)

ಮುದ್ದ ಃ!

ಮುದ್ದ — (ಸುಮಾರು 22 ವರ್ಷದವ.- ಉಡುಪು:-ಅರ್ಧ ಚೆಲ್ಲಣ - ಶರ್ಟು- ಪ್ರಕೃತ ನಾಟಕದ ಕೆಲಸದಾಳು)

(ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು) ಏನಪ್ಪಣೆ?

ರಂಗ —(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಭೇಷ್! ಒಳ್ಳೇ ಚಲಾಕಿದ್ದಿಯ! ಪರವಾಯಿಲ್ಲ ನಿನಗೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇವಕನ ಪಾರ್ಟು ಕೊಡೋಣ ಇದನ್ನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಮಾಡಿಕೊ. ನಾನು ಕರೀತೇನೆ - ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಾ ನೋಡೋಣ.

ಮುದ್ದ — (ಹೋಗುವನು)

ರಂಗ —(ದರ್ಪದಿಂದ) ಯಾರಲ್ಲಿ?

ಮುದ್ದ —(ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ) ನಾನು ಸ್ವಾಮಿ! ಏನಪ್ಪಣೆ?

ರಂಗ —(ತಲೆದೂಗಿ) ಚೆಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿನಯ ನಾಜೂಕಾಗಿರಬೇಕು. ನೋಡು- ನಾನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸ್ತೇನೆ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರು. (ಹೋಗುವನು)

ಗೋದು—(ಕಾಫಿ ತರುವಳು)

ರಂಗ—(ಹೊರಗಿನಿಂದ) ಯಾರಲ್ಲಿ ಕೇಳೋ!

ಗೋದು--(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಯಾರಲ್ಲಿ?

ರಂಗ—(ವಿನಯದಿಂದ ಬಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ಲಾಮುವಮಾಡಿ) ನಾನು ಸ್ವಾಮಿ! (ಕೈವಾಗಿದು) ಏನಪ್ಪಣೆ?

ಗೋದು—(ನಾಚುಗೆಯಿಂದ) ಇಸ್ಸಿಯಪ್ಪ! ಏನಿದು ಹುಚ್ಚಾಟ,

ರಂಗ—(ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳ್ಳುವನು)

ಮುದ್ದ—(ನಗುವನು)

ರಂಗ--(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಕತ್ತೆ! ಹೋಗೋ ಆಕಡೆ! ನಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತೆ!

ಗೋದು—ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದರೆ ನಗದೆ ಮತ್ತೇನು ಮಾಡ್ಬೇಕು? ಳಜೀಕೆ?

ರಂಗ—[ಸೋತ ಬೆಪ್ಪುತನದಿಂದ] ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರು. ಎಲ್ಲಾ ಡಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಇನ್ನು ನಾಟಕ ಬರಿಯೋ ಹಾಗೇನೇ ಯಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಂತಿಲ್ಲ ಕಾಫಿ ಕೊಡು [ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು- ಮುದ್ದನ ಕೂಡೆ] ಕಾಗದ ಎಲ್ಲಾ ಆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಬುಬಿಡು.

ಮುದ್ದ—[ಕೊಂಡುಹೋಗುವನು]

ರಂಗ—[ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ] ಹೇಗೆ ಹೇಳು ನಮ್ಮ ನಾಟಕ ನ್ನೆ? ನಿನ್ನ ಕೂಡೆ ಕುಳಿತವಳು ಮೆಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಹೆಂಡತಿ!

ಗೋದು—[ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ] ಹಾಂ!

ರಂಗ—[ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ] ಮತ್ತೆ! ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯ ನೋಡೇ!

ಗೋದು—ನಿನ್ನೆ ಆ ವಕೀಲರ ಪಾರ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದು ಯಾರು?

ರಂಗ—ಅವನೇ? ಅವ ಮೈಸೂರು ಕಡೆಯವ- ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯಂತ. ೀಗಾಗಿತ್ತು.

ಗೋದು—ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು, ಒಳ್ಳೇ ಸಲಕ್ಷಣ ಹುಡುಗ.

ರಂಗ—ಆದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ನಟಚೈರವಾಂತ ಟೈಟಲ್ ಇದೆ!

ಗೋದು—ಹಾಗಂದ್ರೆ

ರಂಗ [ಕೈ ತಿರುಗಿಸಿ] ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು! [ನಸು ನಗುತ್ತಾ] ಇನ್ನೊಂದು ಜನ ಬಂದದೆ ನಮ್ಮ ಕಂಪಿನೀಗೆ!

ಗೋದು—ಯಾವ ಪಾರ್ಟಿಗೆ

ರಂಗ – ಸ್ತ್ರೀಪಾರ್ಟಿಗೆ.

ಗೋದು—[ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ] ಟೀಪಾರ್ಟಿಗೆ! ಅಂದ್ರೆ

ರಂಗ—ಅಲ್ಲವೆ! ಸ್ತ್ರೀ- ಪಾರ್ಟಿಗೆ!

ಗೋದು—ಅದಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಜನ ಇದೆಯಲ್ಲ

ರಂಗ—ಅದೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರಾಯಿತು.

ಗೋದು – ಇದು ಮತ್ತೆ?

ರಂಗ—[ನಗುತ್ತ] ಹುಡುಗಿ!

ಗೋದು— [ಆಶಂಕೆಯಿಂದ] ಅಯ್ಯೆ! ನಿಮಗೇನು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡೀತೆ?

ರಂಗ—ಅದೆಲ್ಲಾ ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಕಂಪಿನೀಲಿ ಹುಡುಗಿಯ ರಿದ್ರರೇನೇ ಮಜು! ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು ಆಗ್ತದೆ!

ಗೋದು—ಕಡೆಗೆ ಕಂಪಿನಿ ದಿವಾಳಿಯೂ ಆಗ್ತದೆ!

ರಂಗ— ಅದೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನಂತವರು ಮೂಳೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದವರು ನಾಟಕ ಕಂಪಿನಿ ನಡ್ಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಗಾದೀತಷ್ಟೆ!

ಗೋದು – ಏನಪ್ಪ! ನನಗೇಕೋ ಸಂಶಯ ಆಗ್ತದೆ ಯಾರು? ನೀವೇ ಕರ್ಸಿದ್ದೆ [ನಸುನಕ್ಕು ಓರೆನೋಟ ಬೀರುವಳು]

ರಂಗ—[ಅರ್ಥವರಿತು] ಛೀ! ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲವೆ। ಹುಚ್ಚಿ! ನೋಡು- ನಾಳೆ ಈ ಕಡೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರ್ತೀನೆ. ಒಳ್ಳೇ ಚೆಂದ ಇದ್ದಾಳೆ!

ಗೋದು –(ಅಸೂಯೆಗೊಂಡು) ಇರಲಿ! ನನಗೇನು? (ಲೋಟ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಡುವಳು)

ರಂಗ—(ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಏ! ಜೊತೇಲಿ ಈ ಮಣೇನ ಒಳ ಕೊಂಡುಹೋಗಿಬಿಡು.

ಗೋದು— ಬೇಕಾದರೆ ನೀವೇ ತನ್ನಿ ನೋಡೋಣ! (ಹೋಗು
ಸು.)

ರಂಗ—(ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)ಏನು ಮಾಡೋದು?
ರಿಗೆ ಅರಸಾದರೂ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಗುಲಾಮ! (ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು)

ದೃಶ್ಯ ೪

— ನಾಟಕದವರ ಬಿಡಾರ—ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿಕೊಂ
ವೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಅರ್ಧ ಬಿಡಿಸಿದ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ವರದರಾಯ ಒರ
ರುವ. ಅವನ ಕಾಲಬಳಿ ಸಂಜೀವರಾಯ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ರಮಾನಾಥ
ಯ ಕಾಲುಚಾಚಿ ಕುಳಿತಿರುವ. ಎಲ್ಲರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು
ಸ್ತಕ. ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಮಾಧುರಿಯ ಮೇಲೆ!
ರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದ ಸಿಳ್ಳುಹಾಕುತ್ತ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಡುತ್ತಿರುವ.
ಕೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಿನ ಸಂಭ್ರಮ।—(ಎಲ್ಲರದೂ ನಿತ್ಯದ ವೇಷ)

ವರದ—(ಒಂದು ಸೊಲ್ಲನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಟ ಮಾಡುವವನಂತೆ-
ಧ್ಯೇ ಮಧ್ಯೇ ಮಾಧುರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ)

ಪ್ರಿಯೆ! ಮಾತನಾಡಲಾರೆಯೇಕೆ? ಇದೇನಿಷ್ಟು ಕೋಪ?
ಣಯ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಕೋಪವೆಂಬುದು ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ! ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ
ರಸುಧೆಯನ್ನು ಕುಡಿದು ಕುಣಿದಾಡುವೆವೆಂದು ಬಗೆದು ಬೆರೆತ ಜೀವಿ
ಳಿಗೆ—ಅದರ ಬಾಧೆಯೇಕೆ? ನೋಡು—! ಚೆಂದುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ನಗೆ-
ಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಒಲವನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಿ, ಈ ಕಡೆ ನೋಡು! ದೇವಿ....

ರಮಾ—[ತಡೆದು] ಒಲವೆಂದರೇನ್ರೀ?

ವರದ—[ಬೇಸರದಿಂದ] ಸುಮ್ಮನಿರೋ! ಕೇಳೋಕೊಂಡು ಸಮ
ರಾನೂ ಇಲ್ವೆ?

[ರಂಗಾಚಾರಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಉಡುಪು:- ದೋತ್ರದ ಕಚ್ಚೆ-
ಟ್ಟ್—ಶಾಲು— ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು ಮುದ್ದ
ಂದು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ಮುಂದೆಳೆದಿಡುವನು.)

ರಂಗ—[ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ— ಮಾಧುರಿಯನ್ನು ನೋಡುವಾಗ

ದೃಷ್ಟಿ ಕೊಡುವುದು. ಆಕೆ ವೊಗ ತಗ್ಗಿಸುವಳು] ಏನು ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ನಡೆದುಹೋಯಿತೆ?

ವರದ—ಓಹೋ! ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು.

ರಂಗ—ಕೆಲವರು ಬಂದಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಸಂಜೀವ—ಅದೆಲ್ಲಾ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು.

ರಂಗ—ಅಂದ್ರೆ?

ಸಂ—ಎಲ್ಲಾ ಮುದ್ದ ಓದಿಬಿಟ್ಟ.

ರಂಗ—[ನೋಡಿ] ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿ ಏನು ಬರ್ಲಿಲ್ಲ?

ಸಂ—ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು!

ರಂಗ—[ದರ್ಪದಿಂದ] ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಇದೇಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ವೆ?

ಮುದ್ದ—ನಾನು ತಿಳ್ಸಿದ್ದೆ ಸ್ವಾಮಿ!

ರಂಗ—ಏನಂದ್ರು ಅದಕ್ಕೆ?

ಮುದ್ದ—ಹೋಗೋ: ಆದ್ರೆ ಬರ್ತೇನಂದ್ರು!

ರಂಗ—[ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು] ಈಯಮ್ಮಣ್ಣೀಗೆ ಪಾರ್ಟು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟೆಯೋ ರಮಾನಾಥ!

ರಮಾ—ಹೌದು ಸಾರ್! ಈಗ ಒಂದು ತಡವೆ ಓದಿದ್ರು.

ರಂಗ—[ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ- ಮೆತ್ತಗೆ] ಹೇಗೆ- ಓದುವಂತಿದೆಯೆ?

ಮಾದು—[ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ] ಹೌದು. ಅಕ್ಷರ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

ರಮಾ—[ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ] ಚೆನ್ನಾಗಿರದೆ? ನಾನು ಬರ್ದದ್ದಲ್ವೆ?

ರಂಗ—ಆಗಲಿ. ಅದರದೊಂದು ಪೀಸ್ಆಕ್ಟುಮಾಡಿ ನೋಡೋಣ! [ವರದನೊಡನೆ] ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು ನೀನು ಓದೋ!

ವರ—[ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದು- ತಾನು ಬಾಯಿಪಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದ್ದನ್ನೇ] ಪ್ರಿಯೆ! ಮಾತನಾಡ—

ರಂಗ—[ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ] ಹೇ! ಸಾಕು ಬಿಡೋ! ಬೇಡ. [ಆಕೆಯೊಡನೆ] ನಿಮ್ಮದು ಮಾತ್ರ ಓದಿದ್ರೆ ಸಾಕು.

ಮಾದು—[ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದು ಓದುವಳು]

ಹಾ! ದೈವವೆ! ನಿನ್ನ ಕೋಪಾಗ್ನಿಗೆ ಇಂತಹ ಅಬಲೆಯರನ್ನು ಗುರಿ ಾಡುವೆಯೇಕೆ?-

ರಂಗ—ಅದನ್ನೇ ಆಕ್ಟ್‌ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ನೋಡೋಣ!

ಮಾದು—(ಮಾಡುವಳು)

ರಂಗ—ಹಾಗಲ್ಲ. (ಹತ್ತಿರ ಸರಿದು) ಎದೆಗೆ ಕೈ ಆನಿಸಿಕೊಳ್ಳ ೇಕು.

ಮಾದು—(ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವಳು)

ರಂಗ—ಹುಂ! ಅದೀಗ ಸರಿ. ಮುಂದಕ್ಕೆ-?

ಮಾದು—(ಓದುವಳು) ಈ ಸಂಚಾರದ- .

ಸಂ—ಹಾಗಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಏನೋ ಇದ್ದಿರಬೇಕು

ರಮಾ—(ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ) ನಾನು ತೋರ್ಸಿಕೊಡ್ತೇನೆ. ಕೈ ಿಸ್ಟೇಕ್ ಆಗಿದೋ ಏನೋ (ಎದ್ದು ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವನು.)

ರಂಗ--(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹೋಗೋ ಕತ್ತೆ! ಆಕೆಗೆ ಕಣ್ಣುಕಾಣ್ಸುತ್ತದೆ.

ರಮಾ—(ಬಂದು ಸಂಜೀವನನನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣು ಮಿಟಿಕಿಸಿ ುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ರಂಗ—ಮಾಧುರಿಯೊಡನೆ ಈಗ ಸಾಕು ನಾಲ್ಕು ತಡವೆ ನೋಡಿ ಿರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ (ಉಳಿದವರೊಡನೆ) ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸದೊಳಗೆ ಲ್ಲಾ ಕಂಪ್ಲೀಟ್ ಆಗಬೇಕು!- (ಯಾರದೂ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ)

ರಂಗ—ಹಾರ್ಮೋನಿ ಮಾಸ್ಟರು ಬಂದಿಲ್ಲವೆ?

ವರ—ಬಂದು ಹೋದರು ಹೋಟೆಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದರೋ ಏನೋ

ರಂಗ—(ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ) ಮುದ್ದಾ—ಆ ಹಾರ್ಮೋನಿ ಿಟ್ಟಿಗೆ ಬರ್ತಾ ಮನೆಗೆ ತಂದುಬಿಡು (ಮಾಧುರಿಯೊಡನೆ) ನೀವು ಕೂಡ ಸಂಜೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದುಬಿಡಿ. ಅಲ್ಲೇ ಪದದ ಟ್ರಯಲ್ ಮಾಡಿದ ಾಯಿತು-ಮತ್ತು ಏಕ್ಟಿಂಗ್ ವಿಷಯ ಕೆಲವು ಹಿಂಟ್ಸ್ ಕಲ್ತುಕೋ ಬೇಕು ಅದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ನೋಡಿ! ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಕಡೇನೇ ಬಂದ್ರು ಟ್ರೆ ಸರಿಹೋಗ್ತದೆ (ಹೊರಟು) ನೀವಿನ್ನು ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ

(ಹೋಗುತ್ತಾ ನಿಂತು-ಮೆಲ್ಲನೆ) ಮುದ್ದಾ- ಬರ್‍ತಾ ಎರಡು ಚೆಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ ತಂದುಬಿಡು! (ಆಕೆಯ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿಬೀರಿ ಹೋಗುವನು)

ಮಾದು—(ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಳು.)

ಸಂ—(ನಗುತ್ತಾ) ಏನಯ್ಯ ರಾಮು! ಅದಷ್ಟು ಹತ್ತರ ಸರಿದು ಕೊಳ್ತೀನೆಂತ ಎಣ್ಸಿದ್ದಿ ಅಲ್ವೆ?

ರಮಾ—ಹೌದು ಮಾರಾಯ! ಆದರೂ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಿಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ವರ—ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್ ಸಾಹೇಬರಲ್ಲವೆ? ಅಂದ್ರೆ-ಅದೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಪ್ರೋಪರ್ಟಿ!

ಸಂ- ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಿ! ನಮ್ಮ ಭೈರವ ಏನು ಬಂದಿಲ್ಲ ಹೇಳು? ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ!

ಮುದ್ದ—ನಾನು ತಿಳ್ಸಿದ್ದೆ

ಸಂ— ನೀನು ಟ್ರಯಲಿದೇಂತ ಮಾತ್ರ ತಿಳ್ಸಿದ್ದು- ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಗುಬ್ಬಿ ಇದೇಂತ ಹೇಳಿದ್ರೆ ಓಡಿಬರ್‍ತಿದ್ದ!

ವರ—ಅದಕ್ಕೆ ನೋಡು! ನಾನು ಮೂರು ಗಂಟೇಗೇ ಓಡಿ ಬಂದಿದ್ದೆ! ಈಗ ಹೋಗಿ ಕೃಷ್ಣಸಾಮಿಗೆ ತಿಳ್ಸೋಣವೆ?

ರಮಾ—ಅದು ಹೌದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರ್‍ಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ! ತಿಳ್ಸಿ ಬರೋಣ (ಮುದ್ದನ ಹೊರತು, ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಾ ತೆರಳುವರು)

ದೃಶ್ಯ ೫

- ಬೀದಿ-ಸಂಜೀವ-ವರದ-ರಮಾನಾಥರ ಪ್ರವೇಶ-

ಸಂ—ಆಗಲಿ! ನಮ್ಮ ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್ ಭಲೇ ಗಟ್ಟಿಗನಯ್ಯ!

ವರ—ಅದರಿಂದಲೇ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನ ಮನೇಗೇ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ!

ರಮಾ - ಅದು ಬೇಕಾದರೆ ಕೊಂಡುಹೋಗಲಿ. ಆದ್ರೆ ನನ್ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಸರೀಲಿಕ್ಕೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾಂತ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿ!

ಸಂ—ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಕೇಳಿದ ಮೇಲಂತೂ ಆಳಲಿಕ್ಕೇ ಇದ್ದಾನೆ-!

ವರ—(ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ನೋಡಯ್ಯ! ಒಳ್ಳೇ ಆಯುಸ್ಸಿದೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗೆ. ಈ ಕಡೆ ಬರ್ತಾ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ.

ಸಂ—(ನೋಡಿ) ಓಹೋ! ಹೌದು!

ಕೃಷ್ಣ—(ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಸುಂದರ ಯುವಕ. ಉಡುಪು:- ಪೈಜಾಮ- ಸಿಲ್ಕಿನ ಶರ್ಟು ಕನ್ನಡಕ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-)

ಸಂ—ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೋ? ಈ ಹೊತ್ತು ಟ್ರಯಲಿಗೆ?

ಕೃಷ್ಣ—(ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ) ಸುಡುಗಾಡಿನ ಟ್ರಯಲು! ಬರದಿದ್ದರೆ ಏನು ಹೋಯ್ತೀಗ?

ವರ—ಹೋಗೋದು ಬಿಟ್ಟು ಬಂತಲ್ಲ ಈಗ! ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯ ನೋಡಯ್ಯ!

ಕೃಷ್ಣ—ಅಂತಹ ಪುಣ್ಯ ಏನು ಬಂತೀಗ?

ವರ—ಬರಬೇಕಾದ್ದೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು! ಹೀರೋಯಿನ್ ಪಾರ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಜನ ಬಂತು ಕಣೋ!

ಕೃಷ್ಣ—(ಬೇಸರದಿಂದ) ಯಾರು ಬಂದರೇನು? ಪ್ರಿಯೇಂತ ಒಂದು ತಡವೆ ಕೈಹಿಡಿವಾಗಲೇ ಮತ್ತೆ ಬೇಡಾಂತ ಕಂಡು ಹೋಗ್ತದೆ.

ಸಂ— ಅದಕ್ಕೇನೇ ಈಗ ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯಾಂತಂದದ್ದು!

ಕೃಷ್ಣ—ಎಂಥದೋ ನಿಮ್ಮ ಭಾಷೆ! ನನಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಆಗೋದಿಲ್ಲ.

ರಮಾ—ಮತ್ತೇಕೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಟ್ರಯಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಹೇಳು? ಬಂದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗುತಿತ್ತು ತಾನೆ!

ಸಂ—ಆದರೆ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ನಡುಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೇ ಬಂದು ಹಾಜರಿರ್ತಾನೆ!

ವರ—ಸುಮ್ಮಗಾದರೂ ಒಗಟು ಮಾತಾಡಿ ಅವನ ತಲೆಚಿಟ್ಟೇ ಹಿಡ್ಸೋದು ಯಾಕೆ? (ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯೊಡನೆ) ಕೇಳಯ್ಯ! ನಮ್ಮ ಕಂಪಿನಿಗೊಂದು ಹುಡುಗಿ ಬರುತ್ತೇಂತ ಡಮಾಯಿ ಯಿತ್ತಲ್ಲ-ಅದು. ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು!

ಕೃಷ್ಣ—(ಆಶ್ಚರ್ಯ-ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಯಾವಾಗಲೋ?

ವರ—ಇವೊತ್ತು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ.

ಕೃಷ್ಣ—ಟ್ರಯಲಿಗೂ ಬಂದಿತ್ತೆ?

ರಮಾ—ಅದೇ ಹೇಳೋದು ಮತ್ತೀಗ!

ಕೃಷ್ಣ—(ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ! ಮೋಸವಾಯ್ತಲ್ಲೊ! ನನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೀಗ ಮಾಲು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯ್ತೊ?

ಸಂ—(ನಗುತ್ತ) ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗೆ? ಮಾಲು ಹೋಗೋದು ಮಾಲಿಕರಲ್ಲಿಗೆ!

ಕೃಷ್ಣ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಯಾಕೆ?

ಸಂ—ಯಾಕಂದ್ರೆ- ಆಕ್ಟಿಂಗ್‌ನ ವಿಷಯ ಹಿಂಟ್ಸ್ ಹೇಳ್ಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ!

ಕೃಷ್ಣ—ಹೇಳಿಕೊಡೋದು ಯಾರು ಮತ್ತೆ?

ವರ—ಅವರೇ ಸ್ವತಃ!

ಕೃಷ್ಣ—ಯಾರು? ರಂಗಾಚಾರ್ರೇ!

ವರ—ಹೌದಯ್ಯ! ಏನು ಭಾರೀ ಆಶ್ಚರ್ಯ?

ಕೃಷ್ಣ—ಅಲ್ಲವೋ ಮತ್ತೆ! ಅದೇನು ವೈದಿಕದ ಮಂತ್ರವೆ? (ಎಲ್ಲರೂ ನಗುವರು.)

ಕೃಷ್ಣ—(ನಗುತ್ತಾ) ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೂ ಕಲಿಬೇಕಾಯ್ತಲ್ಲ

ರಮಾ—ನಿನಗೆ ಕಲಿಸುವವರು ಯಾರೂಂತ ಆಗಬೇಕಲ್ಲ!

ಕೃಷ್ಣ—ಯಾರೂಂದ್ರೆ? ಅವರೇ ಸ್ವತಃ ನೋಡು! ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗ್ತೇನೆ!

ಸಂ—(ನಗುತ್ತ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ) ಏನೋ! ಈಗಾಗಲೇ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತ ತೊಡಗಿದೆ?

ಕೃಷ್ಣ—ಮತ್ತೆ! ನನ್ನ ಹೀರೋಯ್ನ್ ನಾನು ನೋಡಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡೋದು ಬೇಡ್ವೆ?

ವರ—ಬೇಡ. ನೀನಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡೋದು ಬೇಡ. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಜನ ಇದೆ.

ಕೃಷ್ಣ—ಆದರೂ ಒಂದು ಚಾನ್ಸ್!

ರಮಾ—ಹಾಗಾದ್ರೆ ನಾವೂ ಬರ್ತೀವಿ.

ಕೃಷ್ಣ—ಬೇಡ ಬೇಡ ಏನೂ ಬೇಡ! (ಹೋಗುವನು ಉಳಿದವರು ನಗುತ್ತ ಹಿಂದೆ ತೆರಳುವರು)

ದೃಶ್ಯ ೬

—ರಂಗಾಚಾರಿಯ ಮನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಬಡತನವಿಲ್ಲ. ಒಂಟಿ ಕಾಲಿನ ದುಂಡು ಮೇಜೊಂದು. ಮೂರು ಕುರ್ಚಿಗಳು—

ರಂಗ—(ಮಾದುರಿಯೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ— ಕುರ್ಚಿಯೊಂದನ್ನು ಎಳೆದು ಮುಂದಿಟ್ಟು) ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ.

ಮಾದು—(ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ– ನಸುನಗುತ್ತ) ಆಗಲಿ; ನೀವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. [ಇದಿರಿಗಿದ್ದ ಮೇಜಿಯ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಟ್ಟು ವೈಕೊಂಕಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವಳು ಭಾರತಾಳಲಾರದೆ ಮೇಜು ಮಾಲುವುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಂಗಾಚಾರಿ ಅವಳ ಕೈಸಮೇತ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸರಿಗೊಳಿಸಿದ ಮೇಲೂ ಕೈಬಿಡದಿರುವನು)

ಮಾದು—(ಮುಗುಳ್ನಗುವಳು.)

ರಂಗ—[ಹಾಗೆಯೇ.]

[ಪರಸ್ಪರ ದೃಷ್ಟಿಕೂಡುವುದು. ಒಳಗಡೆ ಏನೋ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ಬರಲು ಕೈಬಿಟ್ಟು–ಸರಿದು ನಿಂತು]

ರಂಗ—ಗೋದೂs!

ಗೋದು—[ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ] ಯಾಕೆ? ಬಂದೆ.

ಮಾದು—[ವೈಯಾರದಿಂದ] ಅಂದ್ರೆ ಯಾರು?

ರಂಗ—ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ.

ಗೋದು—[ಬಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು]

ಮಾದು—ಏನಪ್ಪ?

ಗೋದು—ಒಳ್ಳೇದು [ಗಂಡನ ಮುಖ ನೋಡುವಳು]

ರಂಗ—[ನಸುನಗುತ್ತ] ನೋಡೇ! ಮೊನ್ನೆ ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕಂಪಿನೀಗೆ ಹೊಸಬರು ಬರ್ತಾರಂತ- ಅವರೇ ಇವರು.

ಗೋದು—ಹೌದೇ! [ಅವಳೊಡನೆ] ತಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು?

ಮಾದು—ಮಾಧುರೀಂತ ನೀವು ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮಾದೂಂತ ಕರೆದ್ರೂ ಹಿತವಾಗಿರುತ್ತೆ.

ಗೋದು—ಆಗಲಿ. ನಿಂತಿದ್ದೀರಲ್ಲ?

ಮಾದು—ಪರವಾಯಿಲ್ಲ.

ಗೋದು—[ಹೊರಟು] ಕೂತಿರಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬಾಯಾರಿಕೆಗೆ ತಯಾರಿಸ್ತೇನೆ.

ಮಾದು— ಬೇಡಿ—ಬೇಡಿ! ಏಕೆ ಸುಮ್ಮಗಾದರೂ ಪ್ರಯಾಸ?

ಗೋದು—[ಹೋಗುತ್ತ] ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ. [ಹೋಗುವಳು.]

ರಂಗ—[ಕುಳಿತುಕೊಂಡು] ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರಲ್ಲ?

ಮಾದು—[ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು]

ರಂಗ—ನೀವು-

ಮಾದು—[ತಡೆದು] ಬೇಡಿ. ನೀನೂಂತ ಹೇಳಿದರೇನೇ ಸಾಕು.

ರಂಗ— ಆಗಲಿ. ಮೊದಲಿದ್ದುದು ಯಾವ ಕಂಪಿನೀ?

ಮಾದು—ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆ- ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕಂಪಿನೀಂತ

ರಂಗ—ಆಗಲಿ. ನಿಮ್ಮಂತವರು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೇವೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿ, ನಾಟ್ಯಕಲೆಯ ಉದ್ಧಾರಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ!

ಮಾದು—ಎಲ್ಲಾನೂ ನಿಮ್ಮಂತವರ ಅನುಗ್ರಹ! (ಓರೆನೋಟ ಬೀರಿ ಮುಗುಳ್ನಗುವಳು.)

ರಂಗ—(ಅಂತೆಯೇ) ನೋಡೋಣ! ನಿಮ್ಮ ಪಾರ್ಟಿನ ಪುಸ್ತಕ.

ಮಾದು—(ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಕೊಡುವಳು)

ರಂಗ—(ತೆರೆದು) ಹಾಂ! ತೆಗೆದ ಕೂಡಲೇ ಒಳ್ಳೇದೇ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದು ಆಕ್ಟುಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದ ಭಾಗ ನೋಡಿ! ಮೂರ್ಛೆ ಬೀಳೋದಂದ್ರೆ ನಿಮ್ಮ ಕಡೆ ಹೇಗೆ ಆಕ್ಟು ಮಾಡ್ತೀರಿ? ಕೊಂಚ ತೋರಿಸಿ ನೋಡೋಣ!

ಮಾಧು—(ನಾಚುವಳು.)

ರಂಗ—ಅದಕ್ಕೇನಸ್ಸ ನಾವೇ ಅಷ್ಟೆ! ಬೀಳೋದು ಜೇಡ-ಅಂದ್ರೆ ನಾನು ಹಿಡೀತೇನೆ!

ಮಾಧು—(ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಲುಬಿಟ್ಟು ಬೀಳುವಳು.)

ರಂಗ—(ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತುಕೊಂಡು ಅಂತೆಯೇ ಮುಖವನ್ನು ಸಾಕೂತವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು-ಕೈಬಿಡುವುದರೊಳಗಾಗಿ)

ಕೃಷ್ಣ—(ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅಯ್ಯೋ! ಗ್ರಹಚಾರವೆ! ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ 'ನೋ ಎಡ್ಮಿಷನ್ ವಿದೌಟ್ ಪರ್ಮಿಶನ್' ಅಂತ ನೋಟೀಸಾದರೂ ಅಂಟಿಸಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ? (ಹಿಂದೆ ತೆರಳುವನು.)

ರಂಗ—(ಬೇಸರದಿಂದ) ಒಟ್ಟಾರೆ ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ವಿಘ್ನಗಳೇ!

ಗೋದು—(ಬಂದು) ಬನ್ನಿ; ಈ ಕಡೆಗೇ ಬಂದು ಬಿಡಿ! (ಮಾಧುರಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಳು)

ರಂಗ—(ನಗುತ್ತ) ಇಂತಹ ಚಿನ್ನದಂತಹ ಹುಡುಗಿ ಬಗಲೊಳಗೆ ಬೀಳಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿರೋದು ಜೇಡ! ಅಂತೂ ರಂಗಾಚಾರೀದು ನಸೀಬು! (ನಗುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು)

ದೃಶ್ಯ ೭

ಬೀದಿ. ನಟಭೈರವ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು—

ಕೃಷ್ಣ—(ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ) ಛೇ! ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು! ಆ ಬೇಟೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬೇರೆಯವರ ಕೈಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಹುಡುಗಿ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ. ಶಾನೆ ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದಾಳೆ. (ಬೇಸರದಿಂದ) ಆ ಮುದಿ ಜಾಂಬವ ಅದನ್ನು ಹೊತ್ತುಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ?

(ಯೋಚಿಸಿ) ಏನೇ ಆಗಲಿ! ಅಂತೂ ಒಂದು ಕೈ ಸಾಧಿಸಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕು. ಮತ್ತೇನು? ಈ ಕಂಪೆನಿಯೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋದು

ಬಂದೀತು! ಅಷ್ಟೆ ತಾನೆ? (ಉಪಹಾಸದಿಂದ) ನಮಗೇನು? ನಮ್ಮ ಕಸಬು ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಹೋಗಿ ಸೇರಿದರೂ ನಮಗಿದ್ದೇ ಇದೆ ಡಿಮಾಂಡ್! ಚಿಂತಿಲ್ಲ ಹುಡುಗಿಯೇನೋ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ (ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ನಮಗೇನು ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವೆ? ನೂರಾರು ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಮಹಾನುಭಾವರು ನಾವು! ಅಂದ್ರೆ-ನಮ್ಮ ಕುಲವಿದ್ಯೆ ಅದೊಂದ್ರೂ ಸರಿಹೋಗ್ತದೆ! ಎಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಹಾರುವನ ಬಳಿ ನಮ್ಮ ಚಾಲಾಕಿ ತೋರಿಸೋದು ಅದಾವ ದೊಡ್ಡ ಮಾತು? (ಹುಸಿನಗೆಯಿಂದ) ಪಾಪ! ಅವ ಎಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-ಹುಡುಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿಬಿಟ್ಟದೆ. ತಾನಂದ್ರೆ ಪ್ರಾಣ! ಅಂತ. ಆದರೆ- ಈ ನಾಟಕದ ಡಿಪಾರ್ಟುಮೆಂಟಿನ- ಈ ನಾಟಕೀ ಮನುಷ್ಯರ ಚಮತ್ಕಾರ ಆ ಪೆದ್ದಂಬಟ್ಟನಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಅದರಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಸೂಳೇರ ಮರಿಗಳೋ! ನೋಡುವುದೊಬ್ಬರನ್ನ— ಮಾತಾಡಿಸೋದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನ—ಕೂಡೋದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನ— ಕೊನೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗೋದು ಯಾರ ಕೂಡೇನೋ. ಏನೋ! (ನಗುತ್ತಾ) ಅಂದ್ರೆ ಇಷ್ಟೆ! ಕೊನೆಗೆ ಗಂಟುಬೀಳುವವರೂಂದ್ರೆ ನಾವೇ!

ಆಗಲಿ. ಇದೂ ಒಂದು ನೋಡಿಬಿಡೋಣ! ಹತ್ತರ. ಮೇಲೆ ಹನ್ನೊಂದು! (ಹೋಗುತ್ತಾ) ಏನದು ಸದ್ದು? (ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು) ಓಹೋ! ಈ ಹೊತ್ತು ರಾತ್ರಿ ನಾಟಕ ಅದೆ. ನನಗದರ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಹುದು- ಸತೀಧರ್ಮ- ಸತೀಧರ್ಮ ನಾಟಕ. (ನಗುತ್ತಾ) ನಮ್ಮಂಥಾ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಊರೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಇಂತಹ ಸತೀಧರ್ಮದ ನಾಟಕಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಬರ್ಬೇಕ್ರೀ! ಇಲ್ಲವಾದರೆ- ನಮ್ಮ ಚಾಳಿ ನಮ್ಮ ಹೆಂಡರೀಗೂ ಹತ್ತಿಬಿಟ್ಟರೆ —?

(ನೋಡಿ) ಯಾರದು ಹೋಗ್ತಿರೋದು? ಸೀನೂಂತ ಕಾಣ್ತದೆ. (ಈಕ್ಷಿಸಿ) ಅಹುದು. ಅವನೇ! (ಕೈಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ) ಲೋ! ನಾನೂ ಬರ್‍ತೀನಿ; ನಿಲ್ಲೋ! (ಸ್ವಗತ) ಈಗ ಒಂದು ಡೋಸ್ ಹೊಡೆದು ಗರಮ್ ಮಾಡ್ಬಿದ್ರೆ ಈ ಹೊತ್ತಿನ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆಗೆಡುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. (ಆ ಕಡೆ ನೋಡಿ) ನಿಲ್ಲೋ! ನಾನೂ ಬಂದೆ!— (ಹೋಗುವನು)

ದೃಶ್ಯ ೮

--ರಂಗಭೂಮಿ, ನಟರೆಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರವಹಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು-- ರಮಾನಾಥ- ಸೀರೆ ತೊಡುತ್ತಿರುವನು. ವರದರಾಯ- ಟ್ರೌಸರ್ಸ್ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ಸಂಜೀವ ರಾಯ- ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ಕಸೆ-ಅಂಗಿ ತೊಟ್ಟ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು- ಶರ್ಟು-ಅರ್ಧ ಚಲ್ಲಣ-ಗಾಂಧಿ ಟೋಪಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ (ಎಲ್ಲವೂ ಬಿಳಿಯವು) ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ-ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತಿರುವರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಆ ಕಡೆ ಈ ಕಡೆ ಓಡಾಡುತಿರುವರು. ಮಾಧುರಿ- ಆಕಾಶ ನೀಲಬಣ್ಣದ ಸಿಲ್ಕಿನ ಸೀರೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟು ಅಲಂಕೃತಳಾಗಿ ಹೆರಳುಹಾಕುತಿರುವಳು. ಮುದ್ದ- ಎಲ್ಲರ ಕಡೆಯೂ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವನು.

ವರದ—(ಬೇಸರದಿಂದ) ಇದೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಚಲ್ಲಣ! ಒಂದೇ ಒಂದು ಗುಂಡಿಯಾದರೂ ಇದರಲಿಲ್ಲ. ಮುದ್ದಾ! ಎರಡು ಪಿನ್ ಕೊಡೋ ಈ ಕಡೆ!

ಮುದ್ದ—(ತಂದು ಕೊಡುವನು)

ಸಂ -(ಬಣ್ಣ ಮುಗಿಸಿ) ನನ್ನ ಕೂಂಬ್ ಎಲ್ಲಿಯದೆ?

ರಮಾ—ಅಲ್ಲೇ ಕೆಳಗಡೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ನೋಡು!

ವರ--(ಗುಂಡಿಹೋದಲ್ಲಿ ಪಿನ್ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಹೌದೇನೋ! ಕೃಷ್ಣಸಾಮಿ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲವೇನು?

ಸಂ—ಏನಪ್ಪ! ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಟ್ಯಾಮಾಯಿತಲ್ಲ?

ವರ—ಆವಾಗಲೇ ಒಂಭತ್ತುವರೆ ಮಿಕ್ಕಿಹೋಗಿದೆ.

ಸಂ- ಮತ್ತೇನು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ?

ಮುದ್ದ—ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚೆ ಸೀನಪ್ಪನೊಡನೆ ಪೇಟೇಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತಿದ್ದ.

ಸಂ.—ಯಾವ ಸೀನಪ್ಪ?

ಮುದ್ದ— ಆ ಸೂಳೇರ ಕೇರಿ ಸೀನಪ್ಪ!

ರಂಗ—(ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು) ದೋತ್ರ—ಕೋಟು—ವಾಕಿಂಗ್‌ಸ್ಟಿಕ್.)

ರಂಗ—(ಮಾಧುರಿಯ ಬಳಿ ಸರಿದು— ಇತರರು ಕೇಳದಂತೆ) ಈ ಸೀರೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತದೆ.

ಮಾದು—(ಸೆರಗನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಸುನಗುತ್ತ) ನನಗೂ ಈ ಕಲರ್ ಬಹಳ ಇಷ್ಟ!

ರಂಗ—ಹೌದೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಅಂಗಡೀಲಿ ವಿಚಾರಿಸ್ತೀನಿ. (ದರ್ಪ ದಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಕೃಷ್ಣಸಾಮಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ?

ಮುದ್ದ—ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲಪ್ಪ!

ರಂಗ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನು? ಬಂದಿಲ್ಲ! (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅವನಿಗೇನು ತಲೆಕೆಟ್ಟಿದೆಯೆ? ಸಂಜೆ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸಿಗೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಕಾಣೆ! ಗಂಟೆ ಎಷ್ಟಾಯಿತೋ ಮುದ್ದ—!

ಮುದ್ದ—9¾ ಮೀರಿಹೋಯಿತು.

ರಂಗ—(ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಮೀರಿಹೋಯಿತು? ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ? (ಸೈರಣೆಗೆಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುವನು)

ಮುದ್ದ—ಸ್ವಾಮಿ! ಫಸ್ಟ್ ಬೆಲ್ ಬಡಿಯೋದೆ?

ರಂಗ—(ಮೆಲ್ಲನೆ) ಹುಂ! ಬಡಿದುಬಿಡು ಹೊಸ ನಾಟಕ. ಜನರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಮ್ಮನಾದರೂ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. (ಫಸ್ಟ್ ಬೆಲ್ ಆಗುವುದು)

ರಂಗ—(ಸೈರಣೆಗೆಟ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಠ್ಠಾಳ! ಎಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಹಾಗಾದರೆ? (ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ) ಮುದ್ದಾ!

ಮುದ್ದ—ಸ್ವಾಮಿ!

ರಂಗ—ಬಿಡಾರದ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಬಾರೋ? ಆ ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗು- ಬೇಗ!

ಮುದ್ದ—(ಮೆಲ್ಲನೆ) ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮುಂಚೆ ಆ ಸೀನನ ಕೂಡೆ ಪೇಟೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಂಗ—ಬರ್‍ತಾ ಅಲ್ಲಿಯೂ ವಿಚಾರ್‍ಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಿಡು. (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅಂತೂ ಬೇಗ ಅವನ ಹೆಣಾನ ಈ ಕಡೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾ! (ಮುದ್ದ ಹೋಗುವನು)

ರಂಗ—(ಅಡ್ಡಾಡುತಿರುವನು)

ಸಂ—(ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಆಚಾರ್‍ರೇ! ಗಂಟೆ ಹತ್ತು ಆಯಿತು. ಇನ್ನೇನುಮಾಡೋದು?

ರಂಗ—(ಬೇಸರದಿಂದ) ಮಾಡೋದು ಸಾವು! ಆ ನಾರಾಯ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ! ಹೊಸನಾಟಕ ಒಳ್ಳೇ ರೀತೀಲಿ ಆಡಬೇಕೂಂದ್ರೆ- ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಪಿಕಲಾಟ! ಹಾಗಾದರೆ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಬುದ್ಧಿ ಬೇಡವೆ? ಗಂಟೆ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮೊದಲಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲೇ ತನ್ನದು ಪ್ರವೇಶಾಂತ ಯೋಚನೆ ಬೇಡವೆ? (ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಬೇಸರದಿಂದ) ಇಲ್ಲ- ಇಂತಹ ಅಕಲು ಕೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಕಂಪಿನಿಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಯೋ ಹಾಗೇನೇ ಇಲ್ಲ! (ಹೊರಗಿನಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆ- ಸಿಳ್ಳುಗಳ ಗಲಬೆ ಕೇಳುವುದು)

ರಂಗ—ಆಯಿತಲ್ಲ ಮರ್ಯಾದೆ! ಇನ್ನೇನು ಬಾಕಿ? (ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನೊಡನೆ) ಮಾಣೀ-ಸೆಕೆಂಡ್ ಬೆಲ್ ಹೊಡೆದು ರಂಗದ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಡು!-

(ಎರಡನೇ ಬೆಲ್ ಆಗುವುದು. ಮಾಣಿ-ಕಾಯಿಯೊಡೆದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯ ಕೃಷ್ಣ ಪಠಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ-ಮಂಗಳಾರತಿ ಎತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಗೂ ತೋರಿಸುವನು)

ರಮಾ—(ತನ್ನ ಡ್ರೆಸ್ಸಿಂಗ್ ಮುಗಿಸಿ- ನಿಲುಗನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಟ್ಯಾಮ್ ಎಷ್ಟಾಯಿತ್ರೀ ವರದರಾವ್?

ವರದ—(ನೆಕ್‌ಟ್ಯಾ ಕಟ್ಟುತ್ತ) 10¼!

(ಚಪ್ಪಾಳೆ- ಸಿಳ್ಳು ಬಲವಾಗಿ ಕೇಳುವುದು)

ರಮಾ—ಆಚಾರ್ರ್ರೇ! ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೋದು? ಜನರೆಲ್ಲಾ ಹುಚ್ಚುಕಟ್ಟಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ!

ರಂಗ—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಕತ್ತಿಗೆ ನೇಣು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋದು! (ಸುತ್ತಾಡುವನು)

ಮಾದು—(ಮೆಲ್ಲನೆ) ಇನ್ನೂ ಬರ್ಲಿಲ್ಲ! ಏನಿದು ಹುಡುಗಾಟ?

ರಂಗ—ಎಲ್ಲೊ ಚರಂಡಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತೇ ಹೋದನೋ ಏನೋ! ಮತ್ತೆ ಹೇಗೆ ಬರೋದು? ಪಾಪ!

(ಸಭಿಕರ ಗಲಭೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು)

ರಂಗ—ಸೈ ಇನ್ನು ಸ್ಟೇಜಿಗೆ ಬೆಂಕಿಬೀಳೋದೊಂದೇ ಬಾಕಿ!

ವರದ—(ಕೋಟು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಸರಿ! ಗಂಟೆ ಹತ್ತುವರೆ ಆಗಿಹೋಯಿತು.

(ಹೊರಗಡೆ ಸದ್ದಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲರೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡುವರು. ಮುದ್ದ ಬರುವನು)

ರಂಗ—ಏನೋ?

ಮುದ್ದ—ಬಂದ್ರಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ—(ಮತ್ತೇರಿದವನಂತೆ ವಾಲುತ್ತ ಬರುವನು)

ರಂಗ—(ಸಿಟ್ಟನಿಂದ) ಯಾವ ಚರಂಡಿಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತೋ ಇವನ ಹೆಣ?

ಮುದ್ದ—ಇಲ್ಲ. ದಾರೀ ಮೇಲೆ ಬರ್‍ತಾ ಇದ್ರು!

ಸಂ—(ಮುದ್ದನೊಡನೆ ಮೆಲ್ಲನೆ) ಏನು ಮಾಡ್ತಿದ್ದ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು?

ಮುದ್ದ—(ಮೆಲ್ಲನೆ) ಆ ಸೀನನ ಮನೇಲಿ ಕುಡಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ರು!

ವರದ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಹಾಂ! ಏನು?

ಸಂ—(ತಲೆದೂಗಿ) ಹಾಗಾದರೆ ಹೊಸ ನಾಟಕ ಆದಹಾಗೇನೇ!

ಕೃಷ್ಣ—(ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುವ)

ರಂಗ—(ಏನು ಹೇಳಲೂ ತೋಚದೆ ಸಿಟ್ಟನಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ)

ವರ—(ಹತ್ತಿರ ಸರಿದು) ಬಾರಯ್ಯ! ಸುಮ್ಮನಾದರೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಡ. (ಕೈಹಿಡಿದು ರಂಗಿನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವನು)

ಕೃಷ್ಣ—(ಅಂಗಿ ಕಳಚಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಒಂದು ಲೋಟಾ ತಣ್ಣೀರು ಕುಡಿಯುವನು)

(ಎಲ್ಲರೂ ಅವನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡುವರು)

(ಹೊರಗಣಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಲಭೆ ಇಬ್ಬರು ಒಳಗಡೆ ಬರುವರು)

ಒಬ್ಬ—(ಸಿಟ್ಟನಿಂದ) ಏನಯ್ಯ! ನಿಮಗೆ ನಾಟಕ ಆಡೋ ಅಂದಾಜಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಗಂಟೆ ಹನ್ನೊಂದು ಆಗಿ ಹೋಯಿತು!

ಮತ್ತೊಬ್ಬ—ಸಮಯ ಸಾರಿ ತಿಳೀದಿದ್ದವರಿಗೆ ನಿಮಗೆ ನಾಟಕ ವೇಕೆ ಮತ್ತೆ?

ರಂಗ—(ಕೈಮುಗಿದು) ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಸ್ವಾಮಿ! ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂದರೆ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಈಗ್ಗ ತೊಡಗುತ್ತದೆ.

ಒಬ್ಬ—ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಹಚಾರದ ನಾಟಕ! ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಪರ್ಕಟು ಕಂಪೆನಿ! (ಇಬ್ಬರೂ ತೆರಳುವರು)

ಕೃಷ್ಣ—(ಸ್ನೊ-ಪೌಡರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು- ದೋತ್ರ ಉಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವನು. ಎಲ್ಲವೂ ನಿರುತ್ಸಾಹದಿಂದ)

ರಂಗ—(ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟು) ಮುದ್ದ! ಥರ್ಡ್ ಬೆಲ್ಲು ಹೊಡೆದು ಬಿಡು! ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುವರು?

ಮುದ್ದ – (ಒಂದು ಕಡೆ ಮಲಗಿದ್ದವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವನು· ಇಬ್ಬರೂ ಆಕಳಿಸುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುವರು)

ರಂಗ—(ಅವರೊಡನೆ) ಡ್ರೆಸ್ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ರೋ! ಮುದ್ದs! ಪರದೆಯೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಿಡು! (ಪರದೆ ಬೀಳುವುದು.)

ದೃಶ್ಯ ೯

ಬೀದಿ-ಒಬ್ಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ- ಪ್ರವೇಶ-

ಒಬ್ಬ—(ಬೀಡಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ-ಬೇಸರದಿಂದ) ಛೆ! ಎಂತಹ ಕಂಪಿನಿ ಯಪ್ಪ ಇದೊಂದು! ಗಂಟೆ ಹನ್ನೊಂದು ಆದರೂ ನಾಟಕವೇ ತೊಡಗ ಲಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೊ—ಹನ್ನೊಂದು? ಹನ್ನೊಂದು ಆಗಲೇ ಮಿಕ್ಕಿ ಹೋಗಿದೆ! (ಬೇಸರದಿಂದ) ಇವರ ಸಾವಿನ ನಾಟಕ! ನನಗಂತೂ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ ಕೈಯೆಲ್ಲಾ ನೋವಾಗತೊಡಗಿತು!

ಒಬ್ಬ ಹೌದು! ಹೊಲಸೆಲ್ಲಾದರು! ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಕಂಪಿನಿ ತೊಡಗೋದು!

ಮತ್ತೊ—(ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ನಸ್ಯ ತೆಗೆದು) ಹೌದು! ಒಂದು ಒಳ್ಳೇ ದಿವಸ ನೋಡಿ ದಿವಾಳಿ ಅರ್ಜಿಯಾದರೂ ಹಾಕಬಹುದಲ್ಲ!

ಒಬ್ಬ—ಹಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಉಪಕಾರವಾಗ್ತಿತ್ತು! ದುಡ್ಡುಕೊಟ್ಟೂ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ನಿದ್ದೆಗೆಟ್ಟು ಕಾಯುವ ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ವಾದರೂ ಒಂದು ಉಳೀತಿತ್ತು!

ಮತ್ತೊ—(ನಸ್ಯ ಸೇದಿ) ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಏಕ್ಟರ್ ಇನ್ನೂ ಬರ್ಲಿಲ್ಲ ವಂತೆ!

ಒಬ್ಬ—ಎಲ್ಲೋ ಸೂಳೇರ ಮನೇಲಿ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ನಾಟಕ ಕಂಪಿನಿಯವರ ಹಣೆಬರಹವೇ ಅಷ್ಟೆ! ರಂಗಭೂಮಿ ಉದ್ಧಾರ-ಉದ್ಧಾರಾಂತ, ಸಿಕ್ಕಿದ ಸೂಳೇರ ಮನೇ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡೋ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಂದು! ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನಾಟಕ ತೊಡಗಲಿ- ಮತ್ತೆ ನೋಡು!

ಮತ್ತೋ—ಅದೇನು?

ಒಬ್ಬ—[ನಸುನಗುತ್ತ] ಇವರಿಗೆ ಕಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ವೆ? ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು–! [ಕಿಸೆ ತೋರಿಸುವನು]

ಮತ್ತೋ—[ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ] ಏನಿದು? ಒಂದು ರಾಶಿ. ಕಲ್ಲು ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿಯಲ್ಲ?

ಒಬ್ಬ—ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಬಡ್ಡೀ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರೋದೇ ಇಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಸಾರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿರುವಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡ್ತೂಂದ್ರೆ, ಮತ್ತೆಲ್ಲಾ ಸಮಯಸಾರಿ ಸ್ವತೇವ ನಿಗಾಕ್ಕೆ ಬರ್ತದೆ!

ಮತ್ತೊ—(ನಗುತ್ತ ತಲೆದೂಗಿ) ಅದೇನೊ ಹೌದು! ಒಳ್ಳೇ ಕ್ರಮ- (ಒಳಗಡೆ ಬೆಲ್ ಆಗುವುದು. ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟು) ಅಬ್ಬ ದೇವರೆ! ಅಂತೂ ತೊಡಗಿತೂಂತ ಆಯಿತು!

ಒಬ್ಬ—ಏನೋ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ! ಬಾ! ಇನ್ನು ಹೋಗೋಣ. (ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಓಹೋ! ನಮ್ಮ ಚರ್ಮುರಿವಾಲ! ಈಗ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ- ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡ್ತಿರಬೇಕಾದೀತು! (ಕೈತಟ್ಟುತ್ತ) ಏ ಚರ್ಮುರಿ- ಚರ್ಮುರೀ........ (ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಕಡೆ ತೆರಳುವರು)

ದೃಶ್ಯ ೧೦

—ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿ-ಕೈಮುಗಿದು ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.—

ದೃಶ್ಯ ೧೧

ಉಪವನ:—ಮಾಧುರಿಯ ಪ್ರವೇಶ- ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಂಪ್ಟರನ ಕೈಯ ಪುಸ್ತಕ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು.

ಮಾದು—(ವಿರಹ ದುಃಖಿತಳಾದ ವಸಂತಿಕೆಯ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ- ಹಾಡುತ್ತಾ ಬರುವಳು)

(—ಅಸಾವರಿ—)

ಸ್ಮರಶರ ಬಾಧೇ- ನಾತಾಳದಾದೇ-
ಕಾವುದು ಕರುಣಾಳೋ- – || ಸ್ಮರ ||
ಈತನು ತಾಪಾ- ಮೋಹವಿಲಾಪಾ-
ಮೀರಿಹುದೈ ಮೊಗ- ದೋರನೆ ಓಪಾ-
ಭೀಕರವಹುದೀ ಮಾರಪ್ರತಾಪಾ-
ಶ್ರೀಕರನೇ ಪೊರೆ-ಮೋಹನರೂಪಾ- || ಸ್ಮರ ||

ಅಯ್ಯೋ! ವಿಧಿಯೆ! ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಕಂಡಷ್ಟೂ ನನ್ನ ಗೋಳನ್ನು ಕೇಳಿದಷ್ಟೂ ನಿನಗೆ ಹಿತವೆನಿಸುವುದೆ? ಹಾ! ಮನ್ಮಥನೆ! ನನ್ನನ್ನೇಕಿಂತು ಪೀಡಿಸುವೆ? ಕಾಂತನಿಲ್ಲದ ಕಾಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಇಂತು- (ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಪ್ರೋಂಪ್ಟರನನ್ನು ನೋಡುವಳು)

ಪ್ರೋಂ—ಇಂತು ಸಮಂತು ಚಿಂತೆಗೆ - - -

ಮಾದು—ಇಂತು ಸಮಂತು ಚಿಂತೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡುವುದು ಯಾವ ಧರ್ಮ? ಬೇಡ ಬೇಡ! ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಬೇಡ! ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡುವೆನು (ಕೈಮುಗಿದು)

— ತಿಲಂಗ —

ಮುಗಿವೆನು ಕರವಿದನೂ- ನಾನೂ-||

ಸುಗಿದಪುದೀತನು–ಮಹಾನುಭಾವಾ- ॥ ಮುಗಿ-॥

ನಾರಿಯನೀಪರಿ–ಯಮಯಾತನೆಯುರಿ

ಗೇರಿಪುದೇಂತರ ಪೊರೆವುದು ದೀನರ- ॥ ಮುಗಿ ॥

ಇಲ್ಲ! ನಿನಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲ! ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾಚಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಈ ಜಡ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೇಡುವುದೇ ಎಷ್ಟೋ ಮೇಲು! (ಮೊಳಕಾಲೂರಿ)

ಎಲೈ ಲತೆಗಳಿರಾ! ಪುಷ್ಪಗಳಿರಾ! ನಿಮ್ಮ ಕೋಮಲ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಕಾಠಿಣ್ಯತೆ ಏಕೆ? ನಿಮ್ಮ ಸೊಬಗಿನಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸದೆ- ಮತ್ತು ಮತ್ತೂ ಉದ್ವಿಗ್ನಗೊಳಿಸುವುದೇಕೆ? (ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಅಯ್ಯೋ! ಯಾರಿಗೆ ಹಲುಬಿ ಏನು ಫಲ? ಅಯ್ಯೋ! ವಿರಹ ದುಃಖದಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ದುರ್ಬಲವಾಗಿರುವುದು. ತಲೆ ತಿರುಗುತಿರುವುದು!

ಒಬ್ಬ—(ಕುಳಿಯಿಂದ) ಅಮೃತಾಂಜನ ಬೇಕೆ? (ಕೂಗಿ ಕೇಳುವನು)

ಮಾದು—ಕಣ್ಣು ಮಸಕಾಗುತಿರುವುದು! ಹಾಯ್! ಪ್ರಾಣನಾಥಾ-ಪ್ರಾಣನಾಥಾ- (ಮೂರ್ಛೆಗೊಳ್ಳುವಳು-)

ಪ್ರೊಂ—ಒಂದು ಪದ ಇದ್ದಿತ್ರೀ! 'ಮೋದವಾಂತು-'

ಮಾದು—(ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ ಮಾಸ್ಟರ ಮುಖ ನೋಡುವಳು-ಅವ ತೊಡಗುವನು. ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆ)

(ಉಡುಪಿ ಕೃಷ್ಣಾ-)

ಮೋದವಾಂತು-ಬಾಳಲಿಂತೂ-

ಪ್ರಾಣಕಾಂತಾ-ಬಾರನೆಂತು|

ನೀರನೇಕೋ- ಬಾರನಕಟಾ-

ತೋರ್ಪುದೀ ಸಂಸಾರ ವಿಕಟಾ|

ಬಾರೊ ಬೇಗ– ಬೆರೆಯಲೀಗ–

ಪ್ರಾಣನಾಥಾ-ತಾಳೆನಾಹಾ ॥ ಮೋದ ॥

ಒಬ್ಬ—(ಪಾವಣೆ ಬಡಿದು ಸದ್ದು ಮಾಡಿ) ವನ್ಸ್‌ಮೋರ್!

ಮಾದು—(ನೋಡಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹೇಳುವಳು)

ಮತ್ತೊಬ್ಬ— ವನ್ಸ್‌ಮೋರ್!!

ಮಾದು--(ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ) ಯಾರದು? ಯಾರೋ-

ಮತ್ತೊಬ್ಬ—(ಮುಂದೆ ಸಾಗಲು ಬಿಡದೆ) ವನ್ಸ್‌ಮೋರ್-ವನ್ಸ್ ಮೋರ್ (ಕುರ್ಚಿ ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಗಲಭೆ ಮಾಡುವನು)

ಪ್ರೊಂ—ಹೇಳಿಬಿಡ್ರಿ! ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬಡ್ಡೀಮಕ್ಕಳು ಬಿಡೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಮಾದು—(ಪುನಃ ಕುಳಿತು ಪದ ಹೇಳುವಳು - -)

ಒಬ್ಬ— ಹಾಗೀಗ! ಹೇಳ್ಬಿದ್ರೆ ಯಾರು ಬಿಡ್ತಾರೆ ಮತ್ತೆ?

ಮಾದು—(ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಯಾರದು? ಯಾರೋ ಈ ಕಡೆ ಬರುವಂತಿದೆಯಲ್ಲ! (ಸವಿತರ್ಕ) ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನೇ ಇರಬಹುದೆ? (ನೋಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಹೌದು! ಇದೇನು ನಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿರುವೆನೇ ಎಚ್ಚತ್ತಿರುವೆನೆ? (ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ--ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಎಚ್ಚತ್ತೆ ಇರುವೆನು! (ಕೈಮುಗಿದು) ದೇವನೆ! ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಕೊನೆಗಾದರೂ ನಿನಗೆ ಕೇಳಿಸಿತೆ? (ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಸರಿದು) ಪ್ರಾಣನಾಥ-!

ಕೃಷ್ಣ—(ಮೋಹನನ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ- ಅಮಲೇರಿ ಮಾಲುತ್ತ ಬರುವನು)

ಕೃಷ್ಣ—(ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ) ಹಾಂ! ಬಂದೆ ಬಂದೆ! ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು!

ಮಾದು—(ಬೆದರಿ ಹಿಂದೆಸರಿಯುವಳು)

ಕೃಷ್ಣ—(ಮೊದಲಿನಂತೆ) ಪ್ರಾಣನಾಥ - ನಾಥಾಂತ ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಜೊಗಳಿ ಈಗ ಮತ್ತೆ - - ! ಬಾ ಈ ಕಡೆ! (ಮುಂಬರಿದು ಕೈಹಿಡಿದು ಬಿಗಿದಪ್ಪುವನು)

ಮಾದು—(ಬೆದರಿ ಚೀರಿ-ಒಳಗೆ ಓಡುವಳು)

ಕೃಷ್ಣ—(ಅಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದುಬಿಡುವನು)

—(ನಟರು, ಕುಳಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಬರುವರು)

ಒಬ್ಬ - ಏನಾಯಿತು? ಏನಾಯಿತು?

ಮತ್ತೊ—ವಾಸನೆ ಬರ್‍ತಾಯಿದೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಡಿದಿದ್ದಾನಂತ ತೋರುತ್ತೆ!

ಒಬ್ಬ— ಈ ಪರ್ದೇನ ಮೇಲೆತ್ತಿಬಿಡಿ. ಇವನನ್ನ ಒಳಗೆ ಎತ್ತಿ ಇಡೋಣ!

ಮುದ್ದ—(ಪರದೆ ಮೇಲೆಳೆಯುವನು)

(ಸಂಜೀವ–ವರದ ಅವನನ್ನೆತ್ತಿ ಒಳಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸುವರು)

ರಂಗ—(ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಏನೂ ತೋಚದೆ ಬೆಪ್ಪರಂತೆ ನಿಂತಿರುವನು)

ಒಬ್ಬ—ಏನಯ್ಯ! ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕ ಮುಗೀತಲ್ವ?

ಮತ್ತೊ—ಮುಗೀದೆ ಮತ್ತೆ- ಇನ್ನೆಂತ ನಾಟಕ?

ಒಬ್ಬ—(ರಂಗನೊಡನೆ) ಹಾಗಾದರೆ ಅವಾದರೂ ತಿಳ್ಸಿಬಿಡಿರಪ್ಪ! ಜನರಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಸ್ಥ ನಿದ್ದೆಮಾಡಲಿ–ಪಾಪ!

ಸಂ—(ತಲೆದೂಗಿ) ಅದು ಹೌದು. ತಿಳ್ಸಿಬಿಡೋದು ಒಳ್ಳೇದು ಆಚಾರ್‍ರ್‍ಏ!

ರಂಗ—(ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು) ಆಗಲಿ. (ಮುಂದೆ ಬಂದು ಸಭಿಕರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು) ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ನಾಟಕ ಇನ್ನು ಒಂದು ಅಂಕದ ಮೇಲೆ- - -

ಒಬ್ಬ—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯದಯ್ಯ ಒಂದಂಕ? ಒಂದಂಕಾನೂ ಇಲ್ಲ–ಕೋಳಿಯಂಕಾನೂ ಇಲ್ಲ!

ರಂಗ—(ಎಚ್ಚತ್ತು) ಹಾಂ! ಹೌದು. ಇವತ್ತಿನ ನಾಟಕ ಮುಗೀತು. ಇನ್ನು ಇತೋಪ್ಯತಿಶಯವಾಗಿ- - -

ಒಬ್ಬ—(ಬೇಸರದಿಂದ ತಡೆದು) ಅತಿಶಯವೋ-ಗತಿಶಯವೋ! ನೀವು ಸುಮ್ಮನಿರಿ ನೋಡೋಣ! ನಾನು ಹೇಳ್ತೇನೆ. (ಕೈಮುಗಿದು) ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಮತ್ತು ಸಭಿಕರೇ! ಇವತ್ತಿನ-(ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ ನಟಿಸಿ- ಮತ್ತೆ) ಎಂತದೋ ಒಂದು ನಾಟಕ ಏನೋ ಯೆಲ್ಲಾ ಆಗಿ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು. ಆದ್ರಿಂದ ನೆರೆದ ಮಹಾ ಜನರುಗಳು

ಜೀಜಾರು ಮಾಡ್ತಾರದು--ಮುಖ್ಯ ದುಡ್ಡು ವಾಪಾಸು ಕೇಳ್ತಾರದೂಂತ ನಮ್ಮ ಈ ಒಟ್ಟು ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳ್ತಾರಂತ ನಾಸೀಗ ಹೇಳ್ತೀನೆ! ಆದ್ರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವತ್ತು ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಕ್ಷೀರಹಂಸ ನ್ಯಾಯದಂತೆ–

ಸಂ – ಅಲ್ರೀ! ಹಂಸಕ್ಷೀರ ನ್ಯಾಯಾಂತ.

ಒಬ್ಬ—(ಕಣ್ಣು ಕೆರಳಿಸಿ) ಎಲ್ಲಾ ನನಗ್ಗೊತ್ತು! ಸುಮ್ಮನಿರಿ! (ಪುನಃ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ) ಕ್ಷೀರಹಂಸ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೂಂತ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. (ತಿರುಗಿ) ಅಲ್ವೆ ಒಟ್ರೀ?

ರಂಗ –(ತಲೆದೂಗುವನು)

ಒಬ್ಬ – ಎಲ್ಲಾ ಸರಿ. (ಕೈತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ) ಮುಗೀತು ಇನ್ನು ಹೋಗಬಹುದು. (ತಾನೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವನು)

—(ಅಂಕದ ಪರದೆ ಬೀಳುವುದು.)

ಅಂಕ ೨

ದೃಶ್ಯ ೧

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗಾಚಾರಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ-ಕೈಯನ್ನು ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವನು-ಉಡುಪು:- ದೋತ್ರದ ಕಚ್ಚೆ-ಒಂದು ಶಾಲನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿರುವನು–

ರಂಗ– (ಬೇಸರದ ದನಿಯಿಂದ) ಇಲ್ಲ, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡಿಸುವಂತೆಯೇ ಯಿಲ್ಲ! ರಂಗಭೂಮಿ ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು-ನಾಟ್ಯಕಲೆ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡ್ಬೇಕು ಎಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಸು ಇಲ್ಲದಿದ್ರೂ ಹೋರಾಡುತ್ತ ಇದ್ರೆ-ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡಲ್ಲ-ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ತಲೆತಿರುಕ ಪಕ್ಕರನ್ನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರಂತೂ ಕೇಳೋದೇ ಬೇಡ! (ಎರಡು ತಪವೆ ಅತ್ಯಾಧಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಆ ಕೃಷ್ಣ ಸಾಮಿ! ಲಫಂಗ–! ನಮ್ಮ ನಾಟಕ ಕೆಡಿಸೋದು

ಇರಲಿ ನಮ್ಮ ಕಂಪಿನಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ! ಪಾಪ! ಆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಭೆ ಮುಂದೆ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು--ಮಾನ ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ!

(ಪಾಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ) ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಮೋಸವಾಯಿತು. ಅವನನ್ನ ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟದ್ದು ತಪ್ಪಾಯ್ತು! ಅವನ ಮೂಳೆ ಮುರಿಸಿಬಿಡಬೇಕಿತ್ತು–! ಮೂರ್ಖ!

(ಸಿಟ್ಟನಿಂದ) ಮುಠ್ಠಾಳ! ನಮ್ಮ ಕಂಪಿನೀನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ತಾನಂತೆ! ತಾನೊಬ್ಬ ಭಾರೀ ಏಕ್ಟರಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಟಭೈರವನಂತೆ–ನಟಭೈರವ! ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಭೈರವರನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ ತಯಾರುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೇನು! ತಾನು ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಕಂಪಿನಿಯೇ ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತೆಂತ ಎಣಿಸಿದ್ದಾನೆ! ಇವ ಅಲ್ಲ–ಇವನ ಅಪ್ಪ ಹೊರಟು ಹೋದರೂ ನಾನೇನು ಹೆದರುವ ಮಗನೆ? (ಹುರುಪಿನಿಂದ) ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನೊಳಗೆ ಒಂದು ಹರಿಯೋ ಹುಳಕ್ಕೆ ಪೇಟಕಟ್ಟಿಸಿ, ನಾಟಕ ಆಡ್ಸಿಬಿಟ್ಟೇನು! ಹರಿಯೋ ಹುಳಕ್ಕೆ–ತಿಳೀತೇ! (ಸುತ್ತಾಡಿದರ್ಪದಿಂದ) ಮುದ್ದs! ಮುದ್ದಾs!!

ಮುದ್ದ—(ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು) ಸ್ವಾಮಿ!

ರಂಗ—ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರ ಕೂಡೆ ಆ ಮೊನ್ನಿನ ನಾಟಕವನ್ನೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಬಿಡು. ಮತ್ತೆ ಆ ಭೈರವನ ಮೋಹನ ಪಾರ್ಟಿನ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಜೀವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ--ಅದನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿಬಿಡು!

ಮುದ್ದ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತಿರುವನು)

ರಂಗ—ಏನು ನೋಡ್ತಾಯಿದ್ದಿ? ಆ ಪಾರ್ಟನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಲಿ ಆಡ್ಸಿಬಿಡ್ತೇನೆ. (ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಆ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪಿತ್ತ ಏರಿದೆ ನೆತ್ತಿಗೆ! ಅದನ್ನು ಇಳ್ಸಿಬಿಡ್ತೇನೆ-ನೋಡು! (ಎಚ್ಚರಿಸುವವನಂತೆ) ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಯಿಪಾಟ ಮಾಡಿಕೋ ನೀನು!

ಮುದ್ದ--(ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ನಗೆಯಿಂದ) ಆದೀತು ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನು- - -

ರಂಗ—(ತಡೆದು) ನೀನೇನೂ ಹೆದರುವುದು ಬೇಡ ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿಕೊ! ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗುತ್ತೆ. ಹೋಗು.

ಮುದ್ದ—(ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವನು)

ರಂಗ—(ಉಸಿರ್ಗರೆದು) ಉಸ್ಸಪ್ಪ! ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು (ಯೋಚಿಸುತ್ತ) ಮತ್ತೇನು? (ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು) ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಈ ಕಡೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಲು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ಪಾಪ! ಎಷ್ಟು ನೊಂದಿದ್ದಾಳೋ ಏನೋ! ಆಗಲಿ, ನಾನೇ ಹೋಗ್ತೇನೆ.

(ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಂಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು)

ದೃಶ್ಯ ೨

-ಬೀದಿ. ರಂಗಾಚಾರಿ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಓದುತ್ತಾ ಬರುವನು- ನಿತ್ಯದ ವೇಷ-

ರಂಗ—ಅಲ್ಲ-! ಆ ಬಾತ್ಮಿದಾರ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ನಮ್ಮ ಮೊನ್ನಿನ ನಾಟಕದ ವಿಚಾರ- ತಲೆಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಬರೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನಲ್ಲ! ಅರ್ಥ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲದ ಮಾತಂತೆ- ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ಪದವಂತೆ- ಕೊನೆಗೆ ನಾಟಕವೇ ಒಂದು ನಾಟಕವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತಂತೆ! ಏನು ಹಾಗಾದರೆ? ಹೀಗೂ ಬರಿಯೋದೇ ಅವನಿಗೆ-ಪಾಪ! ಪಾಸ್ ಕೊಡಲಿಲ್ಲಾಂತ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿ! ಅಷ್ಟೆ! ಕಂಪಿನಿಯವರ ಕಷ್ಟ ಅವನಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಏನು ಮಾಡೋದು? ಅವನಿಗೂ ಹೆದರೋ ಕಾಲ ಬಂತೀಗ!

(ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ನೋಡಿ) ಓಹೋ! ಇಲ್ಲೇ ಬರ‍್ತಾಯಿದೆಯಲ್ಲ ಸವಾರಿ!

ಬಾತ್ಮೀದಾರ—(ಮುಂಡು- ಶರ್ಟು. ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಪೇಪರ್- ಕೆಲವು ಲಕೋಟೆಗಳು.)

ಬಾತ್ಮಿ—(ಕಂಡರೂ ಕಾಣದವನಂತೆ ನಟಿಸಿ ಮುಂದೆತಳುವನು)

ರಂಗ—ಏನು ಸ್ವಾಮಿ? ನಮಸ್ಕಾರ!

ಬಾತ್ಮಿ—(ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ) ನಮಸ್ಕಾರ (ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು.)

ರಂಗ—ಸ್ವಾಮಿ- ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಾತಾಡೋ ಕೆಲ್ಸ ಇದೆ.

ಬಾತ್ಮಿ—ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ನೋಡೋಣ.

ರಂಗ—ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಿ! ಇದೊಂದು ಪಾಸ್ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡ್ತೇನೆ.

ಬಾತ್ಮಿ—(ನಿಂತು) ಏನಂದ್ರಿ?

ರಂಗ—(ಕಿಸೆಗೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತ) ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ ಒಂದು ಪಾಸು! (ತೆಗೆದು ಕೊಡುವನು.)

ರಂಗ—(ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಂತೋಷದಿಂದ) ನಾಟಕದ್ದೆ? ಆಗಲಿ. ಹೇಗಿದೆ ನಿಮ್ಮ ಕಂಪಿನಿ? ಮೊನ್ನೆ ಏನೋ ಒಂದು ನಾಟಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಯ್ತಂತಲ್ಲ?

ರಂಗ—(ಪೇಪರ್ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ) ಆ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲಾ ತಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಪೇಪರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕ್ಸಿದ್ದೀರಲ್ಲ!

ಬಾತ್ಮಿ—(ನಾಚುಗೆಯಿಂದ) ಅಹುದು ನೋಡಿ! ಹಾಗಾಗ ಬಾರದಿತ್ತು. ನಮಗೇಂದರೆ (ಎಂಜಲು ನುಂಗಿ) ನಮಗೆಂದರೆ ನೋಡಿ! ಹಾಕದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡೋದು ಹೇಳಿ!

ರಂಗ—ಇನ್ನು ಮಾಡೋದೇನು?

ಬಾತ್ಮಿ—ಹಾಗಲ್ಲ. ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬೇಸರಬೇಡ. ಇನ್ನೊಂದು ತಡವೆ ಬರೆದು ಬಿಡ್ತೇನೆ ಅದಕ್ಕೇನಾಗಬೇಕು?

ರಂಗ—ಅದಷ್ಟೆ. ಅದೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯೊಳಗೆ ತಾನೆ!

ಬಾತ್ಮಿ—(ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಮತ್ತೇನು? ಇನ್ನೊಂದು ತಡವೆ ನೋಡಿ! ನಿಮ್ಮ ಬ್ಲೊಕೊಂದು ಮಾಡ್ಸಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ. ಮತ್ತೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಬಿಡ್ತೇನೆ.

ರಂಗ—(ಕೈಮುಗಿದು) ಅಂತೂ ಕೃಪೆಯಿರಲಿ. ನಾವೇನೋ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ....

ಬಾತ್ಮಿ—(ತಡೆದು) ಹಾಗಲ್ಲ. ನಾಟಕಾಂದ್ರೆ ನೋಡಿ! It is an Art! ಒಂದು ಕಲೆ. ಅದರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ನೀವಿಷ್ಟು ಹೆಣಗಾಡು ವಾಗ, ಆ ಉಪಕಾರ ಮರೆಯುಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಯಿಲ್ಲನೋಡಿ!

ರಂಗ—(ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನಗುವನು.)

(ವಿನಯದಿಂದ) ಅಂತೂ ದಯೆಯಿರಲಿ!

ಬಾತ್ಮಿ—ಸರಿಸರಿ. ಅಷ್ಟೇನೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. (ಹೊರಡುವನು.)

ರಂಗ—(ತಡೆದು) ಬನ್ನಿ, ಈ ಕಡೆ ಬನ್ನಿ. ಸ್ವಲ್ಪ 'ಶಾಂತಿ ಭವನ'ಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ. (ಹೋಗುವವನು)

ಬಾತ್ಮಿ-(ನಗುತ್ತ) ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯುವರ ಕೂಡೆ ದ್ವೇಷ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡರೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆ? ಅದರಲ್ಲೂ ನಾಟಕ ಕಂಪಿನಿಯುವರ ಜೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಕೈಯೊಳಗೇನೇ-ಎಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದ ನಡೆದೇ ತೀರಬೇಕು.

ದೃಶ್ಯ ೩

—ರಂಗಾಚಾರಿಯು ಮನೆ. ಗೋದಾವರಿ ಪಾತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಕಸ ಹೆಕ್ಕುತಿರುವಳು.

ಗೋದು—ಇಲ್ಲ. ಈ ಗಂಡಸರನ್ನು ನಂಬಲಿಕ್ಕೇ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವಾಗುವ ತನಕ ಹೇಗೂ ಮಾತಾಡ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ-ಮಾತಾ ಡೋದು ಪೂರಾ ಇಂಗ್ಲೀಷೆ! ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಇದ್ದ ಚಿನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಈಗ ದಿನನಿತ್ಯ ಬೆಕ್ಕಿನ ಹಾಗೆ ಕಾದಾಡುವ ಕಾಲ ಬಂತಲ್ಲ! ಕೇಳಿದರೆ—ಎಲ್ಲಾ ರೂಪಾಯಿ ಬೇಂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಚಿನ್ನಕ್ಕೆ ಕ್ರಯ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳೋಣ-ಅಂತ ಹಾರ್ಸಿಬಿಡ್ತಾರೆ! ಎಲ್ಲಿಯ ರೂಪಾಯೋ-ಯಾವ ಬೇಂಕೋ- ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು! ಮುದ್ದನ ಹತ್ತರ ಕೇಳಹೋದರೆ ಕೆಲಸದವರಿಗೆ ಸಂಬಳವೇ ಬಾಕೀಂತ ಹೇಳ್ತಾನಪ್ಪ! ಇದೇನವಸ್ಥೆಯೋ! ನನಗಂತೂ ಅರ್ಥವೇ ಆಗೋದಿಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋದವರ ಸವಾರಿ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲ! ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸಂತೆ-ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್! ಇನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಅವಳೊಬ್ಬಳು–ಮಾಧುರಿಯೋ-ಮಾರಿಯೋ- ಏನೋ-ಅಂತೂ ಅವಳದ್ದೇ ಸುದ್ದಿ-ವರ್ಣನೆ! ಕೆಲಸದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಂಬಳ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಈಗಾಗಲೇ ಹೊಸ ಹೊಸ ಚಿನ್ನಗಳೇನು—ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಗಳೇನು! ಎಲ್ಲಾ ಹೊಳೀತಾ ಯಿದ್ದಾವೆ! (ಅಸೂಯೆ ಯಿಂದ) ಆ ಚೈನೊಂದು ಮೊನ್ನೆ ಈಚೆ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣ್ತದೆ. ಅಂತೂ ನನಗೇಕೋ ಬಾರಿ ಸಂಶಯು ತೋರುತ್ತದಪ್ಪ!

(ಯೋಚಿಸಿ) ಏನೇ ಆಗಲಿ! ಇನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬೇಡ್ತಾ ಬಂದರೆ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಜಗಳವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಚಿನ್ನಯೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕು.

(ಹಟದಿಂದ) ಇವರ ನಾಟಕ! ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದ್ರು! ನನಗೇನು ಬಂತು ಅದರಿಂದ?

ರಂಗ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪೇಪರ್ ನೋಡುತ್ತಾ ಬರುವನು) ಏ, ನೋಡೇ! ಈ ಪೇಪರ್- -

ಗೋದು-- (ಸಿಟ್ಟನಿಂದ) ನಿಮ್ಮ ಪೇಪರಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ!

ರಂಗ—(ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ! ಇದೇನು ಬಂತು ಹೊಸ ರೋಗ!

ಗೋದು—(ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ) ಬಂದದ್ದು ಗ್ರಹಚಾರ! ನನ್ನ ಚಿನ್ನವೆಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಿನಿಂದ ಹಿಂದೆ ಮಾಡ್ಸಿ ಕೊಡ್ತೀರೋ ಇಲ್ಲವೋ- ಹೇಳಿಬಿಡಿ!

ರಂಗ— ಯಾರು ಮಾಡ್ಸಿಕೋಡೋದಿಲ್ಲ ಅಂದ್ರು?

ಗೋದು—ಮಾಡ್ಸಿ ಕೊಡೋದು ನನಗಲ್ಲ. ಆ ಮಾಧುರಿ- ಆ ಮಾರೀಗೆ!

ರಂಗ— (ಆಶಂಕೆಯಿಂದ) ಯಾರು ಹೇಳಿದ್ದು? ಅದೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು. ನೀನು ನಂಬಬೇಡ!

ಗೋದು—ಸುಳ್ಳು? ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ವೆ! ನಾಟಕ ನಾಟಕಾಂತ ನೀವು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡೋದು ಇಷ್ಟೆ!

ರಂಗ—(ಸ್ವಲ್ಪ ದರ್ಪದಿಂದ) ಉದ್ಧಾರ? ನೋಡಿಲ್ಲಿ! ರಂಗಭೂಮಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದೂಂತ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಪೇಪರಿನವ! ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು?

ಗೋದು—ಆ ಕೀರ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗ್ತಾಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇನೂ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದ ಇಲ್ಲ. (ಹಟದಿಂದ) ಈಗ ನನ್ನ ಚಿನ್ನ ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ!

ರಂಗ—(ಬೇಸರದಿಂದ) ಮತ್ತೂ ಚಿನ್ನ ಚಿನ್ನ! ಆ ಮಾತು ಬಿಡು!

ಗೋದು—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು) ಬಿಡೂಂದ್ರೆ?

ರಂಗ—ಹಾಗಲ್ವೆ! ನಾನು ಮಾಡುವ ನಾಟ್ಯಕಲೆಯ ಉದ್ಧಾರ-ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೇವೆ- ಆ ಕೀರ್ತಿ (ಹುರುಪಿನಿಂದ) ಸ್ವಲ್ಪ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡು ಈ ಪೇಪರ್! (ಅವಳ ಬಳಿ ಹಾಕುವನು.)

ಗೋದು—(ಮುದ್ದೆಮಾಡಿ ದೂರಕ್ಕೆ ಬಿಸುಟು) ಕಣ್ಣುಬಿಡೋದು ಇನ್ನೇನಿದೆ ಬೇರೆ? ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ-ಚಿನ್ನ ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ- ಬಗೆಬಗೆ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳೋಕೆ-

ರಂಗ—(ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಜಯಿಸುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. (ಹೋಗುವನು)

ಗೋದು—(ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಾ) ಹೋಗಿ- ಹೋಗಿ! ಬರದೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀರಿ ನೋಡ್ತೇನೆ!

(ಪಾತ್ರ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು)

ದೃಶ್ಯ ೪

-ಬೀದಿ. ರಂಗಾಚಾರಿಯ ಪ್ರವೇಶ-

ರಂಗ—(ದರ್ಪದಿಂದ) 'ಬರದೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀರಿ? ನೋಡ್ತೇನೆ!'-

ನೋಡುವುದೇನಿದೆ? ಬದನೇಕಾಯಿ! ಚಿನ್ನವಂತೆ ಚಿನ್ನ! ಅವಳು ಚಿನ್ನ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಾಡ್ತಾಳಂತೆ? ನಾನು ಗಂಡುಸು! ಚಿನ್ನವಲ್ಲ-ಅವಳನ್ನೇ ಮಾರಲಿಕ್ಕೂ ನನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. 'ನಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮರ್ಹತಿ'- ನನಗೇನು ಶಾಸ್ತ್ರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಆ ಜಗತ್ಪಂಡಿತ ಸೀನಾ ಚಾರ್ರ ಮಗ ನಾನು! ನನಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು! ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡ್ತಾಳೆ ಅವಳು!

ನಾನೇನೋ- ಸಾಯಲಿ- ಹೆಂಗುಸಿನ ಕೂಡೆ ಜಗಳ ಬೇಡಾಂತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ—ಅವಳ ಕಾನೂನು ಮತ್ತೆ! (ನಿರ್ಧಾರದ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಖಂಡಿತ ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಡ್ತೇನೆ- ಚಿನ್ನ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ ಏನು ಮಾಡ್ತಿ? ನಾನು ಮಾಡ್ಸಿದ ಚಿನ್ನ ನಾನು ತೆಗ್ದೆ. ನಿನಗೇನು ಬಂತು ಕಷ್ಟ? ನಾನು ಗಂಡ-ನೀನು ಹೆಂಡತಿ. ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳು ತ್ತಿರಬೇಕು! ಬಿದ್ದಿರು ಅಲ್ಲಿ! ನಾಯಿ!--ಅಂತ ಒದ್ದೇಬಿಡ್ತೇನೆ! (ಕಾಲೆ ತ್ತಿದಾಗ)

ಸಾಹುಕಾರ—(ಸುಮಾರು 45 ವರ್ಷದವ-ಬಿಗಿದ ಕಚ್ಚೆ- ಹಳೆಯ ರೀತಿಯ ಕೋಟೊಂದು- ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೀಗದ ಕೈಯ ಗೊಂಚಲು)

ಏನಯ್ಯ? ಆಚಾರ್ರೇ!

ರಂಗ—(ದಂಗುಬಡಿದು ನಿಲ್ಲುವನು)

ಸಾಹು—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅಂಗಡಿ ಹಣ ಕೊಡೋದಿರೋದು ಬೇರೆ!- ಮತ್ತೆ ದಾರೀಲಿ ಬಂದಾಗ ಮಾತಾಡಿಸದೆ ಕಾಲೆತ್ತೋದು ಬೇರೆ! ಅಲ್ಲವೆ?

ರಂಗ—(ಕೈ ಮುಗಿದು) ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ. ಏನೋ ಬೇರೆ ವಿಷಯ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಹಣ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡೋಣ. ಒಂದೇ ಗಂಟೇಲಿ ಬಡ್ಡಿ ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡೋಣ! ನಿಮಗೇನು ಗರ್ಜಿ?

ಸಾಹು—(ಕಣ್ಣು ಕೆರಳಿಸಿ) ನಿಮ್ಮ ಗಂಟುಗಿಂಟು ಒಂದೂ ಬೇಡ. ಹಣ ಮಾತ್ರ; ಈಗ ಸಿಕ್ಕಲೇಬೇಕು!

ರಂಗ—(ಬೇಸರದಿಂದ, ಸ್ವಗತ) ಈ ಹೊತ್ತು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಯಾರ ಮುಖ ನೋಡಿದ್ದೆನೋ! (ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿ) ಸರಿ! ಈ ನಾರಾಯನೂ

ಬಂದೇಬಿಟ್ಟ! ಒಂದೇ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿತ್ತು ರೋಗ! ಈಗಂತೂ ಎರಡುಬದಿಗೂ ಬಂದಂತಾಯಿತು! ಡಬ್ಬಲ್ ನಿಮೋನಿಯ! ಇದರಿಂದ ಇನ್ನು ಪಾರಾಗುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ!

ಹೋಟೆಲಿನವ—(ಸುಮಾರು 30 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ಡೊಳ್ಳು ಹೊಟ್ಟೆ-ಸೈಕಲ್ ಕಚ್ಚೆ ಸಿಲ್ಕಿನ ಶರ್ಟು. ಪಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದ ಜರಿ ಶಾಲು. ಕೈ ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಉಂಗುರ. ರಿಸ್ಟ್‌ವಾಚು ಬೇರೆ.)

ಆಚಾರ್‍ರೇ! ಸಾಹುಕಾರ್‍ರ ಲೆಕ್ಕ ಚುಕ್ತಾ ಆಗುವಾಗ ನಮ್ಮದೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆನಪಿರಲಿ!

ರಂಗ—(ಕುಗ್ಗು ಸ್ವರದಿಂದ) ಚುಕ್ತ ಆಗುವಾಗ........

ಹೋಟೆಲಿನವ—ಆ ಅಂದಾಜಿಯೇ ಇಲ್ಲಾಂತ ತೋರುತ್ತೆ? ಅಲ್ಲವೆ?

ಸಾಹು—(ದರ್ಪದಿಂದ) ಇಲ್ಲಾಂದ್ರೆ ಬಿಡುವವರು ಜೀಕಲ್ಲ! (ರಂಗಾಚಾರಿಯೊಡನೆ) ಏನು? ಹಣಕ್ಕೇನು ವಿಲವಾರಿ?

ಹೋಟೆಲ್—ನಮ್ಮದೂ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಡಿಟೋ! ನಿಮ್ಮ ಖಾತೇದು ಕಡಲೆಕ್ಕ 60ಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕಿದೆ!

ರಂಗ—(ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಏನು?

ಹೊಟೇಲ್— ಏನೂಂದ್ರೆ--ಇನ್ನುವಾಗ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಹೊಟ್ಟೆ ಸಾಕಾಗೋದಿಲ್ಲ. ಆ ಬಾತ್ಮಿದಾರನಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಾಂತ ದಿನಕ್ಕೆ 50 ಸಾರಿ ಬಂದು, ಹೊಟ್ಟೆ ಒಡೆದು ಹೋದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲಾಂತ ಹಟ ಹಿಡಿದು ಮುಕ್ಕುತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ! ಮತ್ತೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಬೆಳೀದೇ ಇರ್ತದೆಯೆ?

ರಂಗ—(ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕೈ ಮುಗಿದು) ಸ್ವಾಮಿ! ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ ನಿಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕ ಚುಕ್ತ ಮಾಡ್ತೇನೆ.

ಸಾಹು—ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ ಹೇಳಿದೇಂತ ಬೇಜಾರು ಮಾಡ ಬೇಡಿ! ನಿಮ್ಮಂತ ನಾಟಕ ಕಂಪಿನಿಯವರನ್ನು ನಂಬಲಿಕ್ಕೇ ಬರೋದಿಲ್ಲ

ಹೋಟೆಲ್—(ತಲೆದೂಗಿ) ಅದು ಹೌದು! ಈ ತನಕ ಯಾವ ನಾಟಕದ ಜನರೂ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ತಾ ತಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಪೂರ್ಸೈ

ಸಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಟೋಕರ್ ಹಾಕೋದೇ ನಿಮ್ಮವರ ಜಾತಿ ಸ್ವಭಾವ!

ರಂಗ—(ವಿನಯದಿಂದ) ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಿ ಕೇಳ್ತೀನೆ. ಅಂತೂ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಾಟ್ಯಕಲೆಯ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡ್ಬೇಕೂಂತ ನಾವೇನೋ ಯಥಾನುಶಕ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ವೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀವು........

ಸಾಹು—(ಬೇಸರದಿಂದ ತಡೆದು) ನಿಮ್ಮ ಆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕೃತ ಬೇಡ. ಆ ಉದ್ಧಾರ ಸೇವೆಯೆಲ್ಲಾ ನಿಮಗೇ ಇರಲಿ!

ಹೋಟೆಲ್—ನಮ್ಮ ಹಣ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಬರಲಿ–!

ರಂಗ—(ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು) ಈ ಹೊತ್ತು ರಾತ್ರಿ ನಮ್ಮದು ಹೊಸ ನಾಟಕ. ಅದರ ಕಲೆಕ್ಷನ್ ಪೂರಾ ನೀವೇ ವಹಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಿಡಿ. ಆಗದೆ?

(ಇಬ್ಬರೂ ಮುಖ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಹೋಟೆಲ್—ಹಾಗಾದರೂ ಆಗಲಿ ಸಾಹುಕಾರ್ರೇ! ಸಿಕ್ಕಿದಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಪುಣ್ಯಾಂತ ಗಾದೆಯಿದೆಯಲ್ಲ!

ಸಾಹು—ಹುಂ! ಆಗಲಿ. ಟಿಕೇಟ್ ರೂಮಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಜೆ ನಮ್ಮದೇ ಜನ ಕಳ್ಸಿಕೊಡ್ತೇವೆ

ರಂಗ—(ತಲೆದೂಗುವನು.)

(ಸಾಹುಕಾರ, ಹೋಟೆಲ್ ಕೀಪರ್ ತೆರಳುವರು.)

ರಂಗ—(ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ) ಈ ಹೊತ್ತು ನನಗೇನೋ ಶನಿ ದೆಶೆ ಆರಂಭಾಂತ ತೋರುತ್ತೆ! ಹು! ಆಗಲಿ.

(ಖಿನ್ನನಾಗಿ ಹೋಗುವನು.)

ದೃಶ್ಯ ೩

—ನಾಟಕದವರ ಬಿಡಾರ. ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲಾ ಚೆಲ್ಲಿಕೊಂಡಿರುವುವು. ಸಂಜೀವರಾಯ—ಒರಗಿ ಕುಳಿತು ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವನು.

ರಮಾನಾಥ-ನಾಟಕ ಒಂದರ ಪಾರ್ಟು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ವರದ ರಾಯ-ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತ ಮಲಗಿರುವನು. ಮುದ್ದ-(ಈಗ ಸೇವಕನಲ್ಲ) ಒಂದು ಟ್ರಂಕಿನ ಬಾಗಲು ತೆರೆದು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿ ಇಡುತ್ತಿರುವನು. ಉಡುಪು:—ಎಲ್ಲರದೂ ಸಾಮಾನ್ಯತರವಾದದು—

ರಮಾ—(ಪೆನ್ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ನಗುತ್ತ) ಅಲ್ಲ! ನಮ್ಮ ಮುದ್ದನಿಗೊಂದು ನಸೀಬು ಬಂದದ್ದು ಸಾಕಿನ್ನು!

ವರದ—(ಮಲಗಿದ್ದಂತೆಯೇ) ಏನೋ! ಮುದ್ದಂತ ಕರೀತಿ? ಮುದ್ದಣ್ಣಾಂತ ಹೇಳೋಕೆ ಬರೋದಿಲ್ವೆ? ಅಥವಾ ಮುದ್ದಣ್ಣ ರಾಯಂತಾದರೂ ಹೇಳೋದು ಬೇಡ್ವೆ?

ಸಂ—(ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಿಸಿ) ನೋಡೋಣ! ನನಗೊಂದು ಬೀಡಿ ಕೊಡು!

ವರದ—(ಕೊಡುವನು.)

ಸಂ—(ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತ) ಅವನಿಗೇನೋ ಬುಧದಿಶೆ ಪ್ರಾರಂಭ! ಕೃಷ್ಣಸಾಮಿ ಹೋಗೋದಕ್ಕೂ ಆ ದೆಶೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಕ್ಕೂ ಸರಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ರಮಾ—ಏನಯ್ಯಾ ಮುದ್ದ! ಮಾತಾಡೋದಿಲ್ಲ!

ಮುದ್ದ—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ) ಏನೋ! ಮುದ್ದ--ಮುದ್ದಾಂತ ಕರೀತಾಯಿದ್ದಿ? ಹಾಗೆ ಹೇಳೋಕೆ ನೀನೇನು ನನ್ನ ಅಜ್ಜನೆ?

ರಮಾ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಆಂ! ಬಂತಲ್ಲ ಈಗಲೇ ಕೋಡು!

ಮುದ್ದ—ಕೋಡು ಬಾರದೆಯೇನು? ನಿನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಯೆ?

ರಮಾ—(ನಗುತ್ತ) ಇನ್ನೂ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೀಗ ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ!

ಮುದ್ದ—(ಸಿಟ್ಟನಿಂದೆದ್ದು) ಏನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಬೊಗಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಿ?

ರಮಾ—(ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಬೊಗಳೋದೆಂದರೆ? ಬೊಗಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ನಾಯಿಯೆ?

ಮುದ್ದ—ಆದ್ರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಗೊಡವೀಗೆ ಬಂದಿ!

ರಮಾ—(ಹಟದಿಂದ) ನಾನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳ್ತೀನೆ! ನಿನಗೇನು?

ಮುದ್ದ—(ಸಿಟ್ಟನಿಂದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು) ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೂ ಕೈಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ತೋರಿಸಿಯೇನು!

ವರದ—(ಮಲಗಿದ್ದವ ಕುಳಿತು) ಛೀ! ಏನಿದಪ್ಪಾ ನಿಮ್ಮದು ಜಗಳ? ಸುಮ್ಮನಿರಿ ನೋಡೋಣ!

ಮುದ್ದ—(ಆಕ್ಷೇಪವಾಗಿ) ಅದು ಹೇಗೆ ಬರ್ತದೆ ಸುಮ್ಮನಿರೋಕೆ?

ರಂಗಾಚಾರಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಏನಿದು ಗಲಭೆ?

ಮುದ್ದ—(ಅವರ ಬಳಿ ಸರಿದು) ಆಚಾರ್ರೇ! ಇದನ್ನೀಗ ನೀವೇ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಇರೋದಿಲ್ಲ!

ರಂಗ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನಿದು ವಿಚಾರ?

ರಮಾ—ನಾನು ಮುದ್ದಾಂತ ಕರೆದುದಕ್ಕೆ ಇದಿಷ್ಟು ಕೋಪ!

ರಂಗ—ಛೀ! ಅದೇನು ಭಾರಿ? ಏನೋ ತಮಾಷೆಗೆ ಹೇಳಿದ. ಸುಮ್ಮನಿರೋ!

ಮುದ್ದ—ತಮಾಷೆ! ತಮಾಷೆಗೇನೀಗ ಇಲ್ಲಿ? ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳೋದು! ನಾನೇನಿಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿ ಆಳೆ? (ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿ) ಇದು ಖಂಡಿತ ಅಚಾರ್ರೇ! ಇವ ಇದ್ದ ಕಂಪಿನೀಲಿ ನಾನಿರೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಯ.

ರಂಗ—(ಗಂಭೀರ ಭಾವದಿಂದ) ಏನಿದು ಹುಡುಗಾಟ ಮುದ್ದಣ್ಣ? ನಮ್ಮದು ಈ ರಾತ್ರಿ ನಾಟಕ - ನೀನೀಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳ್ತಾಯಿದ್ದಿಯಲ್ಲ? ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಯೇನು ಹಾಗಾದರೆ?

ಮುದ್ದ—ನಾಟಕವಾದರೆ ನನಗೇನು? ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ನನಗೆ ದೊಡ್ಡದು! ಅವನನ್ನು ಹೊರಡಿಸದಿದ್ರೆ ನಾನೇ ಹೊರಟೆ! (ತನ್ನ ಟ್ರಂಕಿನ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಬೀಗ ಹಾಕತೊಡಗುವನು.)

ರಂಗ— (ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ) ಬೇಡಪ್ಪ ಮುದ್ದಣ್ಣ! ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ಬೇಡ. ರಾತ್ರಿ ನಾಟಕ ಇದೆ. ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ತೆಗಿಬೇಡ!

ಮುದ್ದ—(ಟ್ರಂಕ್ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು) ಆಚಾರ್ರೇ! ನಿಮಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನನಗೂ ಇದೆ! ತಿಳೀತೆ? (ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು-)

ರಂಗ—(ಚಿಂತೆಯಿಂದ—ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು) ಇಲ್ಲ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏಕ್ಟರ್ಸನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಸೋ ಹಾಗೇನೇ ಇಲ್ಲ! ಮುಖಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಡವೆ ಬಣ್ಣ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ—ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಮೇಲೇರಿ ಬಿಡ್ತಾರೆ! ಮತ್ತೆ ತಾವು ಯಾರೂಂತ ಅವರಿಗೇ ತಿಳಿದಿರೋದಿಲ್ಲ! (ಉಸಿರ್ಗರೆದು) ಹುಂ! ಆಳಾಗಿದ್ದವನನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ತಂದರೂ—ಕೊನೆಗೆ ಅವಸ್ಥೆ ಇಷ್ಟೆ! ಆಯಿತು! ಇಂದಿನ ಹೊಸ ನಾಟಕ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಕೊನೆಯಾಯಿತು!

ವರದ—ಸ್ವಲ್ಪ ನೀನು ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಪ್ಪ! ನನಗೇಕೋ ತಲೆಸಿಡೀತದೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ವರ ಇದೆ! ಅದೇನು ಗ್ರಹಚಾರ ಹಿಡೀತೋ ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲ.

(ವರದ ಹೋಗುವನು)

ರಂಗ—(ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು) ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಜೋಲು ಬಿಟ್ಟು, ಬೇಸರದಿಂದ ಕುಳಿತು ಬಿಡುವನು)

ದೃಶ್ಯ ೬

-ಉಪವನ-ಮಾಧುರಿ-ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಇವರ ಪ್ರವೇಶ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ-ಫುಲ್ ಸೂಟನಲ್ಲಿರುವನು. ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ದಪ್ಪವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪುಸ್ತಕ-

ಮಾದು - (ವೈಯ್ಯಾರದಿಂದ) ನಿಮ್ಮ ಊರು ಯಾವುದೊಂದ್ರೆ?

ಕೃಷ್ಣ—ನಮ್ಮದು ಮೈಸೂರ ಕಡೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಅಲ್ಲಿ ಲಾಯರಿ ನೋಡ್ತಾಯಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾದು—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಲಾಯರಿಯೇ! ಮತ್ತೇಕೆ ನೀವು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಬಿಟ್ರಿ?

ಕೃಷ್ಣ—ಅದೇನೋ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡ್ಬೇಕೂಂತ ಹುಚ್ಚು ತಗಲಿಬಿಟ್ಟಿತು. B. A. ಪ್ಯಾಸಾದ ಕೂಡಲೇ —

ಮಾಧು—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನು? B. A. ಪ್ಯಾಸೇ?

ಕೃಷ್ಣ—(ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತ) ಹೌದು ನಮ್ಮ ಸ್ಟೇಟನೊಳಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ 'ಹೈಯಸ್ಟ್' ಬಂದಿದ್ದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅರಮನೆ ಕಂಪಿನೀಗೆ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟೆ.

ಮಾದು—ಹೌದೇ?

ಕೃಷ್ಣ—ಅಲ್ಲಿ ನಟ ಭೈರವಾಂತ ಟೈಟಲ್ —

ಮಾದು—(ಕುತೂಹಲದಿಂದ) ಅಂದ್ರೆ ಏನದು?

ಕೃಷ್ಣ—ಭೈರವಾಂತ ಅದೊಂದು ಸೋಶಿಯಲ್ ಡ್ರಾಮಾದ 'ಕೆರಕ್ಟರ್.' ನನ್ನ ಆ ಆಕ್ಟು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಅರಮನೆಯವರು ಹಾಗೇ ಟೈಟಲ್ ದಯಪಾಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಮಾದು—ತಲಬೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು?

ಕೃಷ್ಣ—ಹೌದು. (ನಸು ನಗುತ್ತ) ಮಂತ್ಲೀ ನೈನ್ಟೀ ಫಯ್ವ್ (95) ಸಿಗುತಿತ್ತು.

ಮಾದು—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಮತ್ತೇಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿರಿ?

ಕೃಷ್ಣ—(ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವದಿಂದ) ಏನೋ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಾತಿಗಾಗಿ ರೇಗಿ ಹೊರಟು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟೆ.

ಮಾದು—ಇನ್ನು ಮತ್ತೆ?

ಕೃಷ್ಣ—(ಅಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ) ನಮಗೇನ್ರೀ? ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದ್ಲೇ ಲೆಟರ್ ಬಂದದೆ. ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತಲಬು ಮಾಡ್ತೀವಿ ಬರಬೇಕೂಂತ!

ಮಾದು—(ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯಿಂದ) ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಕಡೆಗೇನೇ ಹೋಗ್ತೀರಿ ನೀವು! ಅಲ್ಲವೆ?

ಕೃಷ್ಣ—ಹೌದು ಆದರೆ - ಪೈಕಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೇ ಏಕ್ಟ್ರೆಸ್ ಪರಿಚಯವಿದ್ದರೆ ತಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೂಂತ ಅವರ ಕಾಗದದಲ್ಲಿದೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ

ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ನಮಗೆ ನೋಡಿ! ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ–ಪರಿಚಯವೆಲ್ಲಾ ಬಹಳೇ ಕಡಿಮೆ!

ಮಾದು—(ವೈಯ್ಯಾರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ) ಕೊನೆಗೆ ಏನು ಮಾಡಿದಿರಿ?

ಕೃಷ್ಣ—ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ನಿಮ್ಮನ್ನ ನೋಡಿ ಒಡನೆ ಜ್ಞಾಪಕವಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಂತವರನ್ನು ಕೇಳೋದು ಹೇಗಂತ ಇದ್ದೆ.

ಮಾದು—(ಕೊರಳು ಕೊಂಕಿಸಿ) ಅದೇನೋ!

ಕೃಷ್ಣ—ಹಾಗಾದರೆ ಬರ್ತಿರೇನು?

ಮಾದು—(ಯೋಚಿಸುತ್ತ) ಹುಂ! ಆಗಬಹುದು (ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸೆರಗು ತುದಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚುತ್ತ) ಪರಿಚಯದವರು ಹೇಗೂ ನೀವಿದ್ದೀರಲ್ಲ! ಮತ್ತೇನು ಭಯ?

ಕೃಷ್ಣ–(ನಸು ನಗುತ್ತ ಕೈಹಿಡಿದು) ಹಾಗಾದರೆ ಚೆನ್ನಾಯಿತು. (ಕೊರಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ) ಈ ಸರ ಬಹಳೇ ಹೊಸತಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಲ್ಲ? ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಮಾದು—(ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ) ಹೌದು ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ಮಾಡ್ಸಿದ್ದು (ನಸು ನಗುವಳು.)

ಕೃಷ್ಣ–(ಅರ್ಥವರಿತು ನಸು ನಗುವನು)

ನಿಮ್ಮ ತಲಬು ಎಲ್ಲಾ ಕೈಹತ್ತಿರುವುದಷ್ಟೆ?

ಮಾದು—(ನಗುತ್ತಾ) ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ!

ಕೃಷ್ಣ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ (ತಡೆದು) ಬೇಡ. ನಾನೇ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಡ್ತೀನಿ!

ಮಾದು—ಅದೇ ಒಳ್ಳಿತು (ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ನೋಡಿ) ಯಾರದು? ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ರ್ರು?

ಕೃಷ್ಣ—(ನೋಡಿ) ಹೌದಾಗಿರಬೇಕು

ಮಾದು—(ಆಶಂಕೆಯಿಂದ) ನಾವು ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಕಡೆ—

ಕೃಷ್ಣ—(ತಡೆದು ಏಕೆ? ಅವನದೇನು ಹಂಗು ನಮಗಿನ್ನು? (ಕೈಹಿಡಿದು) ಒಂದಲ್ಲ—ಎರಡಲ್ಲ—ಹತ್ತು ತಡವೆ ಅವನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ ಸುಳಿದಾಡೋಣ! ಅದಕ್ಕೇನು? ಅಲ್ಲವೆ? (ಮುಖ ನೋಡಿ ನಸುನಗುವನು.)

ಮಾದು—(ಮುಗುಳ್ನಗುವಳು)

ಕೃಷ್ಣ—(ಕೈಗಳನ್ನು ಅದುಮಿ) O! my sweet heart! (ಮುತ್ತಿಡುವನು)

(ನಗುತ್ತ, ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆವರು.)

ದೃಶ್ಯ ೭

—ರಂಗಾಚಾರಿಯ ಮನೆ. ಉಣ್ಣೆಯ ಶಾಲೊಂದನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ರಂಗಾಚಾರಿಯು ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವನು—

ರಂಗ—[ಕುಳಿತು- ಕ್ಷೀಣ ಸ್ವರದಿಂದ]

ಗೋದೂ—! ಗೋದೂ—!!

[ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ.]

ರಂಗ– [ಉಸಿರ್ಗರೆದು- ದೈನ್ಯದಿಂದ]

ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಕೊನೆಗೆ ಹೀಗೂ ಆಗಬೇಕೆ? ಈ ಹಾಳು ಸಂಸಾರದ ತಗಣೇ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣಾಂತ ಎಣಿಸಿ, ಇದ್ದ ಚಿನ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾರಿ ಏನೋ ಒಂದು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡರೆ-ಅದರ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಹೀಗಾಗಬೇಕೆ? ಅಯ್ಯೋ! ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಟ-ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಸಾಲಗಾರರ ಕಾಟ-ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ತಲೆತಿರುಕ ನಟರ ಕಾಟ. ಈ ಕಾಟಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದಾಗಿ

ನನ್ನ ಮಾಂಸ ಮಾಂಸಗಳನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನತೊಡಗಿರುವವಲ್ಲ! ಈ ಕಾಟಗಳ ಗೋಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲವಾದರೂ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಹಾಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವೆನೆಂದರೆ—ಈ ರೋಗದ ತಾಳಲಾರದ ವೇದನೆಯೊಂದು ಬೇರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಹಿಂಡುತ್ತಿರುವುದು! (ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ) ನನಗೇಕೆ ಬೇಕಿತ್ತು! ಈ ನಾಟಕದ ಹವ್ಯಾಸ! (ಒತ್ತಿ) ಆ ಹಾಳ ಸೂಳೆಯ ಸಹವಾಸ! (ವೇದನೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿ) ಅಯ್ಯೋ! ಬಾಯಾರಿಕೆಯೋ! ಗೋದೂs! ಗೋದೂss!!

ಗೋದು—(ಸಿಡುಕಿನಿಂದ ಬಂದು) ನಿಮಗೇನಾಗಿದೆ ಕೂಗಲಿಕ್ಕೆ? ಊರೇ ಒಂದಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅರಚಿಕೊಳ್ತಾಯಿದ್ದೀರಲ್ಲ!

ರಂಗ—(ದೈನ್ಯದಿಂದ) ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸಿ ನೀರಾದರೂ ಕೊಡು! ಸುಮ್ಮಗಾದರೂ ಕಾಡಬೇಡ!

ಗೋದು—ನಾನ್ಯಾಕೆ ಕಾಡ್ತೇನೆ ನಿಮ್ಮನ್ನ? ಈಗೆಲ್ಲಿ ಹೋದಳು ನಿಮಗೆ ನೀರು ಕೊಡುವವಳು? ಮಾದೂ-ನನ್ನ ಮಾದೂಂತ ಅಂದು ಕುಣಿದಾಡ್ತಾ ಇದ್ದಿರಲ್ಲ? ಈಗ ಮತ್ತೆ ನಾನೇಕೆ? ಅವಳೇ ಬರಲಿ! ನಿಮ್ಮ ಮಾದು! ರೋಗ ಕೊಟ್ಟವಳೇ ನಿಮ್ಮನ್ನ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಳು! (ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು)

ರಂಗ—(ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು-ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ) ಆ ಕುದು ಹೆಂಗುಸು ನನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ಕೆಡಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ! ಮತ್ತೀಗ--ನಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಲು ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆತು ಬಿದ್ದಾಗ- ಹೆಂಗುಸು ಮತ್ತೆ ಜರೆಯುವುದು ತಪ್ಪೆ? ಸುಸ್ಥಿತಿಯು ಬಂದೊದಗಿದಾಗ—ಸುಖದ ಸವಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಾಲದೆ ಹೋದಳು! ಅದು ಕಳೆದು--ಹೋಗಿ ಪುನರಪಿ ದುಃಖವೇ ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದಾಗ--ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಣಕದಿರುವಳೆ? (ತಲೆದೂಗುತ್ತ) ಸಹಜ!

(ಮೌನವಾಗಿ ಅಳುತ್ತ ತಲೆಬಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವನು)

(ಹೊರಗಣಿಂದ) ಆಚಾರ್ರೇ! ಆಚಾರ್ರೇ!!

ರಂಗ—ಯಾರದು? ಬನ್ನಿಯೊಳಕ್ಕೆ!

(ಅರ್ಧ ಚಲ್ಲಣ-ಕಾಕಿ ಶರ್ಟಿನ ಆಳೊಬ್ಬ ಬರುವನು.)

ರಂಗ—ಏನು?

ಆಳು—ನಿಮ್ಮದು ಥಿಯೇಟರಿನ ಬಾಡಿಗೆ ಹಣ ಬಾಕಿಯಿದೆಯಂತೆ. ಅದನ್ನು ರಾಯರು ಈ ಕೂಡಲೇ ಕೇಳಿ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ರಂಗ—ನಾಳೆ ನಾಡದಿನಲ್ಲಿ—

ಆಳು—(ಕಣ್ಣು ಕೆರಳಿಸಿ) ಅದೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ಈಗ—ಈಗಿಂದೀಗ ಆ 64ರೂಪಾಯಿ ಸಿಗಬೇಕು! ಇಲ್ಲವಾದರೆ (ದರ್ಪದಿಂದ) ರಟ್ಟೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಹಾಗೆ ರಾಯರ ಹುಕುಂ ಆಗಿದೆ!

ರಂಗ—(ಯೋಚಿಸಿ, ದೈನ್ಯದಿಂದ ಆರೂಪಾಯಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪರದೆ-ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಪ್ಪ!

ಆಳು—ಅದೆಲ್ಲಾ ವಜಾ ತೆಗೆದೇ 64 ರುಪಾಯಿ!

ರಂಗ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನು?

ಆಳು—ಏನೂಂದ್ರೆ ಒಳ್ಳೇದು! ರುಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ.

ಗೋದು—(ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಏನು? ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕಾನೂ ಮುಳುಗಿ ಹೋಯಿತೆ? ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಚಿನ್ನ? (ಅಳುತ್ತಾ) ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಚಿನ್ನ ಹೋಯಿತೆ! ನನ್ನ ಚಿನ್ನ! ಆ ಮಿಸ್ರೀಸರ–ಕಂಠೀ ಸರ–ಮೂರೆಳೆ ಚೈನು–! ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಚಿನ್ನ! ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ತಲೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಆಳು—(ಅಂಜಿ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು.)

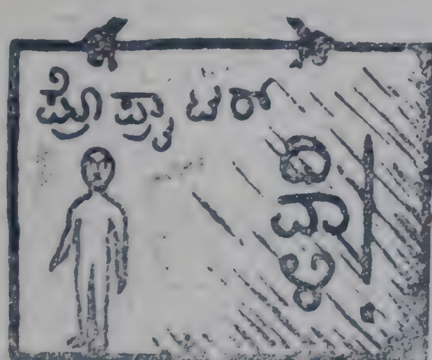
ಗೋದು—ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಚಿನ್ನ-ಚಿನ್ನ-ಚಿನ್ನ-! ಅಯೋ!

(ಅಳುತ್ತಾ) ತಲೆ ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವಳು)

ರಂಗ—(ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು) ಅಯ್ಯೋ! ಇನ್ನು ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು, ಬೀದಿಬೀದಿ ತಿರುಗೋದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣಲಿದೆಯೋ ಏನೋ! (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು, ಹುಚ್ಚನಂತೆ)

ಅಯ್ಯೋ! ರಂಗಾಚಾರಿ! ಬೇಡ; ಜನ್ಮಜನ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ನಾಟಕದ ಹುಚ್ಚು ನಿನಗೆ ತಗಲೋದು ಬೇಡ! ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಿಗೂ--ಪರಮ ಶತ್ರುಗಳಿಗೂ ಇದರ ಸುದ್ದಿ ಬೇಡಪ್ಪಾ--ಬೇಡ!

(ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನು ಒಂದು ನೋಟೀಸು ಬೋರ್ಡ್ದು ತಂದಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋಗುವನು. ಆದರಲ್ಲಿ ಚೋಕಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ವಿಕಾರದ ಮನುಷ್ಯನ ಚಿತ್ರವೊಂದು--ಮೇಲ್ಗಡೆ ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್— ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಕ್ಷರದಲ್ಲಿ—ದಿವಾಳಿ—ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ – ಆದರ ವಿದಾನ—)

ರಂಗ – (ಮೆಲ್ಲನೆ) ಏನದು? (ಕಷ್ಟದಿಂದೆದ್ದು ಹೋಗಿ ತಂದು ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುವನು.)

—ಹೊರಗಣಿಂದ—

ಆಚಾರ್ರೇ!

ಬಾತ್ಮಿ—(ಬಂದು) ನಮಸ್ಕಾರ ಆಚಾರ್ರೆ! ನೋಡಿ ಈ ತಡವೆಯ ಪೇಪರ್! ನಿಮ್ಮ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೇವೆ--ಸಾಹಸ-- ನಾಟ್ಯಕಲೆಯ ಪ್ರೇಮ–ಉಜ್ವಲ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ--

ಗೋದು—(ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆ. ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಅಳುತ್ತಾ) ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಚಿನ್ನ-ಚಿನ್ನ! ಅಯ್ಯೋ! ಚಿನ್ನ-!

ಬಾತ್ಮಿ—[ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು] ಏನದು? [ಆಕಡೆ ತಿರುಗುವನು.]

ರಂಗ—[ನೋಟೀಸ್ ಬೋರ್ಡನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ-ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ] ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್- ದಿವಾಳಿ!—ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್ - - - -

ಬಾತ್ಮಿ—[ಗಾಬರಿಯಿಂದ] ಆಚಾರ್ರೇ!

ರಂಗ—[ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂಗಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ—ಕರುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ]

ದಿ ವಾ ಳಿ !

-ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯುವುದು-

(ಪರದೆ ಬೀಳುವುದು.)

ಸಕಲ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರಗಳಿಗೆ
ಬೇಕಾಗುವ ಸರ್ವ ವಿಧದ ಪುಸ್ತಕಗಳು!

ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಕವಿತೆ ಚಿತ್ರಪ್ರಬಂಧಾದಿ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೃತಿಗಳು!

ಕಿರಿಯೂರಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು:

ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನೋಪಾಯ	0	3	0
ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿ	0	10	0
ನಾಡಕತೆಗಳು	0	4	0
ಕುಶಲವ	0	8	0
ಕಾವ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ	1	8	0
ಮಧುವನ	3	0	0
ಮುಂದಿನ ದೇವರು	0	4	0
ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿ ಯಾರು	1	4	0
ಹೆಂಡ್ತಿ ಗಂಡನಾದರೆ	0	4	0
ಪುರುಷ ವಧು	0	4	0
ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ	0	10	0
ನಂದಾದೀಪ	1	0	0
ದೇಶಭಕ್ತ	1	8	0
ಪ್ರೇಮವಿಜಯ	1	0	0
ಪ್ರಕಾಶ	2	8	0
ಮೂರು ಪ್ರಹಸನಗಳು	1	0	0
ಅನ್ನದೇವರು ಮತ್ತಿತರ ಕತೆಗಳು	1	0	0
ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಭೇದ	1	0	0
ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಶಾಪರಾಧಗಳು	0	12	0
ಆಕಾಶ ಗಂಗೆ	2	4	0
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೀರ ಸಾವರಕರರು	1	4	0
ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮ	1	8	0
ಕದಂಬ	1	4	0
ಕವಿತಾಕಾಮಿನಿ	2	0	0
ಸ್ವರಾಜ್ಯ ವಿಜಯ	0	8	0
ಸಪ್ತಸಾಗರ	0	12	0
ಜಮೀನ್ದಾರ	1	12	0

ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು:

ಬಿರುದಾವಳಿ	0	3	0
ಅ ಶುದ್ಧಿ	0	4	0
ಹೈದರಾಬಾದ್ ವಿಜಯ	0	4	0
ಸೆರೆಯಾಳು	0	7	0
ಗಾದಿಯ ಗಾಂಧಿ	0	3	0
ಶಾಂತಿಯ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ	0	3	0
ಬಲಿಪೀಠದಲ್ಲಿ	0	5	0
ಅಗಲಿದ ಅಕ್ಕ ಸರೋಜಿನಿ	0	3	0
ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ	0	3	0
ಪುಣ್ಯಫಲ	0	4	0
ಸುಖದದಾರಿ	0	3	0
ಸುಕಾಂತ	0	3	0
ಪಂಚಮುಖಿ	0	4	0
ಜಾತೀಭೂತಕ್ಕೆ ಬಲಿ	0	3	0
ಜನಸೇವೆಯ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ	0	3	0
ನಾ ಕಂಡ ಅವಳು	0	3	0
ತ್ರಿವೇಣಿ	0	3	0
ನಿಲುವಂಗಿ	0	4	0
ಬಾಡಿಗೆಯ ಮನೆ	0	3	0
ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ನಾಲ್ವರು			
ಮಹಾನುಭಾವರು	0	4	0
ದೇವರ ನಾಮ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ	0	3	0
ಎರಡು ಕತೆಗಳು	0	4	0
ಸರಸ–ವಿರಸ	0	3	0
ಹೃದಯೇಶ್ವರಿ	0	4	0
ವಿವಿಧ ವಿಷಯ ಕೋಶ ಭಾಗ೧,೨	0	6	0
ನುಡಿಮುತ್ತುಗಳು ೧, ೨, ೩	0	12	0
ಕುಲವಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣು	2	0	0
ತವರು ಮನೆಯಿಂದ	0	4	0
ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ	1	4	0
ಯುಗವಾಣಿ	0	8	0
ಸ್ತ್ರೀ ಹೃದಯ	0	4	0
ದ್ವೇಷ	0	3	0
ಎರಡು ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು	0	4	0

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು	0	8	0
ಕಲಾವಿದನ ದಿನಚರಿ	0	3	0
ಆಧುನಿಕ ಭಾರತ	0	4	0
ಕಾಲವೇ ಬದಲಾಗಿದೆ	0	4	0
ಭಾರತದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಗಳು	0	4	0
ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೇಕೆ?	0	4	0
ಹಂಬಲ	0	4	0
ಭಾರತಚಿತ್ರದ ಅಂಚೆಚೀಟುಗಳು	0	3	0
ತ್ರಿಶೂಲ	0	5	0
ಪುಸ್ತಕಪುರಾಣ	0	4	0
ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಾಟಕ	0	3	0
ನೆರೆಯ ಗಾಂಧಾರ	0	3	0
ಮೂತಿನಯುಗದ ಮಹಾಪ್ರಭಾವ	0	3	0
ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆ	0	4	0
ಡಾ। ಹರ್ಡೀಕರ್	0	5	0
ತೆಂಗಿನ ತವರು	0	6	0
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ	0	3	0
ಪ್ರಭಾ	0	3	0
ಶವಗಳ ಸಾಗಾಟ	0	12	0
ಸ್ವಪ್ನಲೋಕ	0	6	0
ಮನೆಹೊರಗಿನಮಹಾಜೀವಿಗಳು	0	5	0
ಘಂಟಿಮಾರಾ ೪ಭಾಗಗಳು	2	0	0
ಮೂಪಾರ್ಟಿ	0	4	0
ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ	0	3	0
ನಮ್ಮ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಶತ್ರು	0	4	0
ಕೈಲಾಸ	0	3	0
ಚೌತಿ	0	4	0
ಕತ್ತು ಕೊಯ್ದವರಾರು?	0	5	0
ಸಮಾಜದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ	0	4	0
ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬ	0	4	0
ಉಷಾ	0	4	0
ವಿಧಿಲೀಲೆ	0	4	0
ಪರಮಾಣು ಪ್ರಪಂಚ	0	4	0

ನೀತಿ ವಿನೋದ ಕತೆಗಳು	0	12	0
ಸಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯ	0	8	0
ಭಾರತದ ಗುರುಕುಲ	0	6	0
ಲತ್ತಪಗಡೆ	0	6	0
ಸೇವಾಪಥ	0	8	0
ಭರತೇಶ ದಿಗ್ವಿಜಯ	0	8	0
ಮನೋಪದೇಶ	0	8	0
ಜೀವನ ಕಲೆ	0	10	0
ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪೂರ್ತಿ	0	12	0
ಮಿತ ಸಂತತಿ	0	6	0
ಗುಪ್ತರೋಗ ನಿವಾರಣೆ	0	8	0
ಸೌಂದರ್ಯ	0	5	0
ಸುಧಾ	0	8	0
ವಸಂತಕಾಲ	0	6	0
ನವೀನ ನಾಟಕಗಳು	0	7	0

ಇತರ ಪುಸ್ತಕಗಳು

ಮನೆಮದ್ದು	2	8	0
ನೆನಪಿಗಾಗಿ	2	0	0
ಗೀತೆಯ ಕೈಗನ್ನಡಿ	0	12	0
ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್	2	0	0
ಮೀರಾ ಬಾಯಿ	0	10	0
ಸರಸ್ವತಿ	0	12	0
ಪ್ರತೀಕಾರ	0	8	0
ಪ್ರೇಮ ಪ್ರವಾಹ	0	8	0
ಮುಗುಳು	0	5	6
ವತ್ಸಲಾ	0	8	0

ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೆಟಲಾಗನ್ನು
...ಿಸಬಹುದು.

...ಬುಕ್ ಡಿಪೊ, ಉಡುಪಿ.
...ಪ್ರೆಸ್, ಉಡುಪಿ.

ಕಿಶೋರ
ಪ್ರಪಂಚ
ಉಡುಪಿ